

Naamrecht in vergelijkend perspectief: een quick scan

**Prof. Mr. Gerard-René de Groot
Mr. Vivienne Hautvast
Tes Gybels-van de Warenburg LL.B.
Anna Berlee
Hans von Reden**

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Denemarken	7
3. Duitsland	10
4. Engeland	15
5. Frankrijk	18
6. Noorwegen	22
7. Spanje	26
8. Zweden	29
9. Zwitserland	32
10. Tot slot	35
Literatuurlijst	37
Lijst van afkortingen	41
Bijlage: Schematisch overzicht	43

1. Inleiding

In deze quick scan wordt een overzicht gegeven van het naamrecht in enkele Europese staten. Aanleiding tot het maken van een dergelijk overzicht is het gegeven dat sinds enige tijd in Nederland wordt gediscussieerd over de wenselijkheid van een herziening van het naamrecht. De discussie spitst zich met name toe op de regeling van het verwerven van een geslachtsnaam bij geboorte van een kind en over de wens naamswijziging te vergemakkelijken. Najaar 2008 werd de Werkgroep liberalisering naamrecht ingesteld om een aantal aspecten van het naamrecht te bezien.

Er is voor gekozen om een korte studie te maken van het naamrecht in die Europese landen die een regeling kennen die op een of meerdere punten inspirerend zou kunnen zijn voor aanpassing van het Nederlandse naamrecht. Speciale aandacht is gegeven aan een aantal rechtsstelsels die recentelijk hun naamrecht hebben geliberaliseerd. Na ampele overwegingen is besloten het naamrecht van de volgende landen te schetsen.

Denemarken. Het naamrecht in dit land is in 2006 sterk gewijzigd en nog veel liberaler geworden dan het voordien al was. Het Deense recht staat dubbele namen toe en kent heel veel vrijheid bij de naamskeuze en bij naamswijziging.

Duitsland. Het Duitse naamrecht is sinds het begin van de jaren zeventig voortdurend in beweging in het licht van de voorschrijdende implementatie van het beginsel van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Over die ontwikkelingen bestaat veel literatuur. Over dubbele geslachtsnamen is men in Duitsland kritisch en terughoudend. Het Duitse beleid en de regels over naamswijzigingen zijn restrictief.

Engeland. Het Engelse recht is traditioneel uiterst liberaal. Zowel bij de naamstoekenning aan kinderen als met betrekking tot de naamswijziging kan bijna alles.

Frankrijk. Het Franse naamrecht is ingrijpend gewijzigd in 2005 en is toen veel flexibeler geworden. Het Franse recht staat thans dubbele geslachtsnamen toe en heeft een uitvoerig systeem van zogenaamde gebruiksnamen ontwikkeld door uitbreiding van het gebruiksrecht dat een vrouw traditioneel had ten aanzien van de geslachtsnaam van haar echtgenoot (vergelijk art. 1:9 Nederlands Burgerlijk Wetboek).

Noorwegen. Het Noorse naamrecht werd zeer sterk geliberaliseerd in 2002 en geeft personen zeer veel vrijheid bij het kiezen van een naam voor hun kind alsmede ten aanzien van het wijzigen van namen. Het nieuwe Noorse recht is inmiddels een bron van inspiratie geweest voor de herziening van het naamrecht in Denemarken in 2006. Het

is niet onwaarschijnlijk dat het ook de rechtsontwikkeling in Finland en Zweden zal beïnvloeden. Relatief veel aandacht voor het Noorse rechtsstelsel is daarom op zijn plaats.

Spanje. In dat land hebben personen van oudsher een dubbele geslachtsnaam, die traditioneel bestond uit het eerste deel van de dubbele geslachtsnaam van de vader gevolgd door het eerste deel van de dubbele geslachtsnaam van de moeder. Sinds 2000 bestaat evenwel de mogelijkheid om die volgorde om te draaien. De geslachtsnamen in Spanje kunnen in beginsel uit niet meer dan twee zelfstandige naamsonderdelen bestaan. Spanje is zeer terughoudend ten aanzien van naamswijzigingen.

Zweden. Het Zweedse recht is met betrekking tot de naamskeuze liberaal, maar minder dan Denemarken en Noorwegen. Het laat weliswaar niet systematisch dubbele geslachtsnamen toe, maar kent de zogenaamde tussen-naam, die er toe leidt dat vele personen een quasi-dubbele naam dragen.

Zwitserland. In dit land wordt al lang over de wenselijkheid van een herziening van het naamrecht gediscussieerd ten einde het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen te implementeren. Het huidige Zwitserse recht is kritisch over dubbele namen en wat betreft naamswijzigingen is het beleid uiterst restrictief.

Hoewel bekend is dat Luxemburg en Slovenië recentelijk hun naamrecht drastisch hebben herzien, is besloten het recht van deze landen niet te schetsen. De hoeveelheid beschikbaar materiaal over deze landen bleek te beperkt. Daarom zij volstaan met de volgende korte opmerkingen.

Luxemburg laat sinds 2006 dubbele geslachtsnamen toe.¹ Ook Slovenië staat ouders toe een dubbele geslachtsnaam te kiezen voor hun kind; ook het kiezen van een geheel nieuwe, niet aan de geslachtsnamen van de (voor)ouders ontleende geslachtsnaam is toegestaan.² Kinderen van dezelfde ouders hoeven niet dezelfde geslachtsnaam te krijgen.

Gearzeld is over de wenselijkheid om ook het Belgische recht te beschrijven. Uiteindelijk is er voor gekozen om België niet te behandelen. Het Belgische systeem komt in grote lijnen overeen met het Nederlandse systeem van voor 1998. Een binnen huwelijk geboren kind verwerft de geslachtsnaam van de vader. Keuzemogelijkheden ontbreken. Ten aanzien van geslachtsnaamswijziging is men zeer terughoudend.³

¹ Wet van 23-12-2005, Mémorial nr. 224 van 30-12-2005. Zie voor de actuele wettekst: http://www.legilux.public.lu/leg/textescoordonnes/codes/code_civil/table_des_matières.pdf

² Daarover Novak, FamRZ 2007, 1508-1511; Zadavec, StAZ 2007, 155-158 (met Duitse vertaling van de wettekst).

³ Baerten, StAZ 1998, 294-296; Pintens, StAZ 1988, 4-6.

Er is voor gekozen om van de te behandelen landen die onderdelen van het naamrecht te beschrijven waarvan wijziging in het Nederlandse naamrecht zou kunnen worden overwogen. Het is immers juist ten aanzien van die punten interessant en wellicht inspirerend om kennis te nemen van oplossingen in het buitenland. Daarnaast wordt ook aangegeven, of – en zo ja hoe – een huwelijk invloed heeft op de geslachtsnaam van echtgenoten. Inzicht daarin is voor vele landen noodzakelijk voor een goed begrip van de regeling van de geslachtsnaam van uit een huwelijk geboren kinderen.

Achtereenvolgens zullen per land de volgende punten aan de orde komen:

- De invloed van het huwelijk op de naam van echtgenoten, alsmede het recht tot gebruik van de naam van de echtgenoot of partner. Het behandelen van dit punt is in de eerste plaats noodzakelijk omdat sommige landen een systeem van huwelijksnamen kennen en zij vervolgens bepalen dat de uit een huwelijk geboren kinderen in beginsel die huwelijksnaam verwerven. Bij de beschrijving van de regeling van naamsverwerving bij geboorte is het daarom nodig reeds kennis te hebben van de regels over de huwelijksnaam. Nederland kent de huwelijksnaam niet, maar kent wel een gebruiksrecht ten aanzien van de naam van de andere echtgenoot. Voor landen waar ook zulke gebruiksrechten bestaan, worden deze beschreven.
- De verwerving van de geslachtsnaam bij geboorte. Aangegeven zal worden welke keuzemogelijkheden de ouders hebben bij de bepaling van de geslachtsnaam van hun kind. Speciale aandacht wordt gegeven aan de oplossing waarin een rechtssysteem voorziet indien de ouders ingeval van keuzemogelijkheden van mening verschillen. Ook wordt nagegaan of een land al dan niet voorschrijft dat alle kinderen van dezelfde ouders dezelfde geslachtsnaam dienen te dragen, met andere woorden of er sprake is van bevordering van eenheid van gelijke geslachtsnaam voor broers en zussen. Voor zover samengestelde (dubbele) geslachtsnamen zijn toegelaten, wordt bekeken of en zo ja welke regels er zijn om te voorkomen dat in volgende generaties (te) lange geslachtsnamen ontstaan.
- In talrijke gevallen staat een kind op het moment van de geboorte en ook op het moment van de aangifte daarvan uitsluitend in familierechtelijke relatie tot de moeder. Dat feit heeft uiteraard in alle rechtsstelsels naamrechtelijke consequenties. Nagegaan wordt ook wat de naamrechtelijke consequenties zijn als vervolgens – nadat het kind al een geslachtsnaam heeft – door erkenning of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap, een familierechtelijke relatie tot de vader ontstaat.
- Verder wordt aandacht besteed aan de naamrechtelijke positie van geadopteerde kinderen. Nagegaan wordt met name, in hoeverre rechtsstelsels het mogelijk maken dat deze kinderen (mede) (een onderdeel van) hun oorspronkelijke naam blijven dragen.
- Voor alle landen wordt een korte beschrijving gegeven van de regeling tot wijziging van de geslachtsnaam. Daarbij is vooral gekeken of een land de naamswijziging op verzoek van betrokkene in beginsel toestaat, tenzij de gevraagde naamswijziging in strijd met bepaalde beginselen of normen is (Ja, tenzij ...), of dat een land naamswijziging op verzoek van betrokkene slechts toestaat indien daarvoor dringende redenen bestaan (Nee, tenzij ...).
- Tot slot wordt kort ingegaan op de regels van de keuze van voornamen. Welke beperkingen bestaan daarbij? Is het aantal voornamen gemaximeerd? Hoe is de wijziging van de voornaam geregeld?

2. Denemarken

2.1 Algemeen

Het Deense naamrecht is geregeld in de Navnelov (wet 524 van 24 juni 2005), in werking getreden op 1 april 2006.⁴ Het Deense recht kent behalve de voornaam (*fornavne*) en geslachtsnaam (*efternavne*) ook een tussennaam (*mellemnavne*). De zogenoemde tussennaam wordt geplaatst tussen de voornamen en de geslachtsnaam. De tussennaam is vaak de geslachtsnaam van een ouder (de geslachtsnaam van de moeder indien de persoon zelf de geslachtsnaam van de vader draagt, of omgekeerd) of de geslachtsnaam van de echtgenoot of echtgenote.

2.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/geregistreerd partnerschap

Een huwelijk heeft van rechtswege geen gevolgen voor de geslachtsnaam van de echtgenoten. § 5 lid 1 Navnelov staat evenwel toe dat de ene echtgenoot door een daartoe strekkende verklaring de (geslachts)naam van de andere echtgenoot aanneemt, tenzij de laatstbedoelde echtgenoot een patronymicum of matronymicum⁵ draagt (§ 7 Navnelov). De andere echtgenoot moet zijn of haar toestemming voor de naamswijziging geven.⁶

Opmerkelijk is de bepaling van § 5 lid 2 Navnelov, waarin wordt bepaald, dat ook een persoon die ten minste twee jaren met een ander samenwoont, het recht heeft om met instemming van de andere partner diens naam aan te nemen. Als de samenwoning nog geen twee jaren heeft geduurd, maar er wel een gemeenschappelijk kind is, dat deze naam draagt, kan de desbetreffende naam al eerder worden aangenomen.

Echtgenoten of partners kunnen ook een uit hun beider geslachtenamen bestaande dubbele geslachtsnaam aan-nemen, waarbij de beide namen door middel van een koppelteken (-) met elkaar worden verbonden (§ 8 lid 1 Navnelov).

De geslachtsnaam van een echtgenoot of partner kan ook als tussennaam worden aangenomen (§ 11 lid 1 onder ii Navnelov). Tussen tussennaam en geslachtsnaam staat geen koppelteken.

De naamrechtelijke gevolgen met betrekking tot geregistreerd partnerschap zijn gelijk aan die van het huwelijk.⁷

2.3 De geslachtsnaam van kinderen: keuzemogelijkheden

2.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

De persoon of personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind heeft/hebben, moet(en) binnen zes maanden na de geboorte van het kind diens geslachtsnaam kiezen. De naamkeuze geschiedt door het invullen van een daartoe bestemd formulier.⁸ Ten aanzien van die keuze bestaat een zeer grote vrijheid. Daarmee heeft de wetgever willen aangeven, dat het geven en wijzigen van de naam primair een privé-aangelegenheid is. De keuze van de (geslachts)naam is vrij. Men kan elke willekeurige geslachtsnaam kiezen, tenzij zwaarwegende gronden een beperking nodig maken.⁹ De geslachtsnaam van het kind hoeft dus niet die van een van de ouders te zijn. Een geslachtsnaam die door meer dan 2000 personen wordt gedragen, mag altijd als geslachtsnaam van het kind worden gekozen.¹⁰ Als de gewenste geslachtsnaam door minder dan 2000 personen wordt gedragen, is deze beschermd (*beskyttede efternavne*), maar mag deze wel worden gekozen, indien deze de geslachtsnaam is of was van een ouder, grootouder, overgrootouder of betovergrootouder (§ 4 lid 1 onder ii Navnelov) of als alle dragers van de geslachtsnaam toestemming hebben gegeven (§ 4 lid 1 onder vii Navnelov). De keuze van een geheel nieuwe geslachtsnaam is toegestaan (§ 6 Navnelov), tenzij:

- de gewenste geslachtsnaam gemakkelijk verward zou kunnen worden met een beschermde geslachtsnaam;
- deze (een deel van) de naam van een onderneming, vereniging, merk of dergelijke is, of daar sterk op lijkt;
- het de algemeen bekende naam van een kunstenaar is of daarmee gemakkelijk zou kunnen worden verward;
- het de geslachtsnaam van een bekende buitenlander of een historisch persoon is of daarmee gemakkelijk zou kunnen worden verward;
- het een typische (*egentligt*) voornaam is;
- deze ongepast (*upassende*) is als geslachtsnaam of aanstoot (*anstød*) kan geven.

⁴ Gewijzigd door wet 435 van 14-5-2007. Een Engelse vertaling is raadpleegbaar op: <http://www.familiestyrelsen.dk/other-languages/>; een Duitse vertaling is gepubliceerd door Von Alm/ Fuchs/ Kölling, StAZ 2006, 305-308. In beide vertalingen is de wetswijziging van 2007 uiteraard niet verwerkt. Zie over de Navnelov 2006: Ring/Olsen-Ring, StAZ 2006, 286-294. Voor het voor 2006 geldende Deense naamrecht zij verwezen naar Drewello, StAZ 1986, 228; Hauser, StAZ 1990, 253-258; Jachwitz, StAZ 1991, 264, 265.

⁵ Dat wil zeggen een van de voornaam van de vader of moeder afgeleide naam, zoals Maria Helgadatter of Niels Petersøn.

⁶ Vergelijk Karisch, StAZ 2008, 187.

⁷ Dit werd ons bevestigd door Prof. Dr. iur Gerhard Ring & dr. Line Olsen-Ring van de TU Bergakademie Freiberg in een e-mailbericht van 30-1-2009.

⁸ Aldus Mie Kjerri Lerche Møller van het Deense ministerie voor familieaangelegenheden (familiestyrelsen) in een e-mail van 18 februari 2009.

⁹ Ring/Olsen-Ring, StAZ 2006, 286.

¹⁰ Het gaat daarbij om circa 185 'vrije' geslachtenamen. Jaarlijks wordt op grond van § 4 lid 2 van de Naamverordening (*Bekendtgørelse om navne*) een lijst van de 'vrije' namen gepubliceerd. Ring/Olsen-Ring, StAZ 2006, 287.

Het is ook mogelijk om voor het kind een patronymicum of matronymicum te kiezen, bijvoorbeeld de eerste naam van de vader of de moeder gevolgd door het toevoegsel -søn of -datter (§ 7 lid 1 onder i Navnelov),¹¹ bijvoorbeeld Stevensøn, Stevendatter, Helgasøn of Helgadatter.

Ook een dubbele naam kan worden gekozen. § 8 lid 1 Navnelov bepaalt dat twee namen die als geslachtsnaam kunnen worden gekozen ook in combinatie met elkaar verbonden met een koppelteken als dubbele naam kunnen worden gedragen. Door het koppelteken tussen de beide namen van de dubbele geslachtsnaam kan deze worden onderscheiden van tussennamen met daarop volgende geslachtsnamen.¹² Als iemand Peter Hansen-Takle heet, is de geslachtsnaam Hansen-Takle. Heet iemand Peter Hansen Takle, dan is Takle de geslachtsnaam en Hansen de tussennaam. Een persoon met een dubbele geslachtsnaam kan ook nog een tussennaam hebben, bijvoorbeeld Peter Stickfort Hansen-Takle.

Elke naam die als geslachtsnaam kan worden gekozen, kan aan een kind ook als tussennaam worden gegeven (§ 11 lid 1 onder ii Navnelov).¹³

2.3.2 Bij erkenning/gerechtelijke vaststelling van het vaderschap

De Deense naamwet voorziet niet in een van rechtswege wijziging van de geslachtsnaam van een kind in geval van erkenning of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap. Het is echter mogelijk om de geslachtsnaam van een kind te wijzigen via een naamswijzigingsprocedure (zie hierna 2.7.2; § 22 Navnelov).

2.3.3 Bij adoptie

Door adoptie verwerft het geadopteerde kind de naam van de adoptieouder(s) (§ 9 lid 1 Navnelov). De regels betreffende de keuze van een geslachtsnaam na geboorte van een kind zijn van overeenkomstige toepassing. Dat impliceert dat als geen keuze wordt gemaakt het kind de geslachtsnaam van de moeder krijgt, tenzij deze een patronymicum of matronymicum draagt. Is dat laatste het geval, dan krijgt het kind zelf de eerste naam van de moeder gevolgd door søn of datter (zie hierna paragraaf 2.4). In het adoptievonnissen kan worden bepaald, dat het kind zijn of haar eigen (bijvoorbeeld Chinese) geslachtsnaam houdt (§ 9 lid 1, juncto § 19 Navnelov). Het is ook mogelijk dat het geadopteerde kind een dubbele geslachtsnaam krijgt bestaande uit een combinatie van zijn of haar oorspronkelijke (bijvoorbeeld Chinese) naam gecombineerd met een geslachtsnaam van een adoptieouder of diens familie (§ 9 lid 3 Navnelov). De Deense wetgever heeft tegemoet willen komen aan de wens van vele adoptie-

kinderen om in hun geslachtsnaam ook hun band met hun biologische ouder(s) tot uitdrukking te brengen.¹⁴

2.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kinderen

Indien de ouders binnen zes maanden na de geboorte geen geslachtsnaam voor hun kind kiezen, krijgt het kind de geslachtsnaam van de moeder, tenzij deze een patronymicum of matronymicum draagt. Is dat laatste het geval, dan krijgt het kind zelf de eerste naam van de moeder gevolgd door søn of datter. Zo zal Peter, zoon van Helga Margaretdatter ingevolge deze regeling Peter Helgasøn heten. Totdat de ouders de naamskeuzeverklaring hebben afgelegd, dan wel zes maanden na de geboorte van het kind zijn verlopen, is het kind zonder naam geregistreerd.¹⁵ Slechts de ouders worden vermeld.

2.5 Geen eenheid van naam in het gezin

Het Deense recht kent geen bepalingen die beogen dat volle broers en zussen dezelfde geslachtsnaam dragen.¹⁶

2.6 Oplossing ter voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Te lange, samengestelde geslachtsnamen wil het Deense recht vermijden (§ 8 Navnelov). Dubbele namen zijn toegestaan. Twee namen die als geslachtsnaam kunnen worden gekozen, kunnen in combinatie met elkaar en verbonden door een dwarsstreepje als geslachtsnaam worden gekozen. Uiteraard kan ook nog een tussennaam worden gevoerd. Tussen de tussennaam en de (eventueel dubbele) geslachtsnaam staat geen streepje.

2.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

2.7.1 Van meerderjarigen

De mogelijkheden om een geslachtsnaam te wijzigen zijn in het Deense recht buitengewoon ruim. In beginsel is een wijziging steeds mogelijk, tenzij er een grond voor afwijzing is. Een dergelijke grote vrijheid werd door de wetgever mogelijk geacht na de invoering van een zogenaamd CPR-nummer voor alle in Denemarken woonachtige personen.¹⁷ De bevoegdheid tot beslissen over een

¹¹ § 7 lid 1 onder ii en iii geeft ook de mogelijkheid om patronymica of daarop gelijkende namen te kiezen conform de cultuur waarin de desbetreffende naam zijn wortels heeft.

¹² Ring/Olsen-Ring, StAZ 2006, 288, 289.

¹³ Ring/Olsen-Ring, StAZ 2006, 289, 290.

¹⁴ Ring/Olsen-Ring, StAZ 2006, 291.

¹⁵ Aldus Mie Kjerri Lerche Møller van het Deense ministerie voor familieaangelegenheden (familiestyrselen) in een e-mail van 18 februari 2009.

¹⁶ Dit werd ons bevestigd door prof. dr. iur Gerhard Ring & dr. Line Olsen-Ring van de TU Bergakademie Freiberg in een e-mailbericht van 30-1-2009.

¹⁷ De afkorting CPR verwijst naar het *Centrale Personregister* bij wet van 31-5-2000. Zie Ring/Olsen-Ring, 287. Het CPR-nummer is vergelijkbaar met het Nederlandse burgerservicenummer.

naamswijziging ligt in beginsel bij de *ministerialbogsfører* (beheerder van het kerkelijk register) of bij de beheerder van de personenregisters. In een limitatief aantal gevallen is het *statsamt*¹⁸ bevoegd. Een ieder kan verzoeken zijn geslachtsnaam te wijzigen in een naam die ook direct na de geboorte had kunnen worden gekozen, inclusief het kiezen van een compleet nieuwe naam. Boven (paragraaf 2.2) zagen we reeds dat echtgenoten/partners bovendien ook elkaars naam kunnen aannemen. § 4 Navnelov geeft nog een aantal andere mogelijkheden:

- het opnieuw aannemen van een geslachtsnaam, die de desbetreffende persoon vroeger heeft gedragen;
- het kiezen van een tussennaam als geslachtsnaam;
- het aannemen van de geslachtsnaam van de (vroegere) echtgenoot of echtgenote (of de samenwonende partner) van de vader of de moeder mits deze daarin toestemt;
- het aannemen van de geslachtsnaam van een pleegvader of –moeder;
- het aannemen van een beschermde naam mits alle dragers daarvan hun toestemming geven;
- het aanpassen van een naam die op grond van de overige bepalingen van de wet kan worden aangenomen, aan het geslacht van de drager/draagster, indien de naam uit een cultuur afkomstig is, waarin zulks gebruikelijk is (zoals in de Slavische of Griekse cultuur: Petev/ Peteva; Papademetrios/ Papadimetriou).

Ook hier is het weer mogelijk twee geslachtsnamen tot een dubbele naam te combineren.

2.7.2 Van minderjarigen

Ook ten behoeve van een minderjarige kan geslachtsnaamswijziging worden verzocht. Vanaf de leeftijd van twaalf jaar dient het kind met het verzoek in te stemmen (§ 22 lid 1 Navnelov). Is het kind nog geen twaalf dan dient te worden nagegaan wat de mening van het kind over de gevraagde naamswijziging is, waarbij rekening moet worden gehouden met diens ontwikkeling en inzicht. Als het kind ten behoeve van wie naamswijziging wordt gevraagd als tussennaam of geslachtsnaam de naam van een ouder draagt, die niet de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft, moet een verklaring van die ouder worden overgelegd. Van het overleggen van een dergelijke verklaring kan worden afgezien, indien dit wezenlijke schade (*vaesentlig skade*) aan het kind zou kunnen berokkenen of tot een onaanvaardbare vertraging zou kunnen leiden. Een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam of tussennaam van een kind kan worden afgewezen indien de wijziging in strijd is met het belang van het kind (*hvis hensynet til barnet*) of van de ouder wiens naam het kind thans draagt.

2.8 De voornaam

2.8.1 Beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

Elk kind dient ten minste één voornaam te krijgen, die binnen een periode van zes maanden na de geboorte moet worden gekozen door de ouder(s) belast met de ouderlijke verantwoordelijkheid. De gekozen naam of namen moeten passen bij het geslacht van het kind. De Minister voor familie en consumentenaangelegenheden publiceert een lijst met gangbare voornamen voor jongens, respectievelijk meisjes.¹⁹ Mocht een ouder een niet op deze lijsten voorkomende voornaam willen geven, dan is daarvoor toestemming vereist. De ‘nieuwe’ voornaam zal worden toegestaan, indien het een echte (*egentligt*) voornaam is, niet ongeschikt (*uegne*) om als dusdanig te worden gebruikt en niet ongepast (*upassende*) is of aanstoot (*anstød*) kan geven (§ 14 Navnelov).

2.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

De wijziging van een voornaam gaat via eenzelfde procedure als bij de wijziging van een geslachtsnaam of tussennaam. Een naam kan worden geschrapt of vervangen door een andere voornaam (§ 15 Navnelov). De Navnelov eist niet dat er een zwaarwichtige reden moet zijn om tot wijziging van de voornaam of voornamen over te gaan. Een kind ouder dan 12 jaren moet met de verzochte wijziging instemmen; een jonger kind moet worden gehoord en met diens mening moet weer – net als bij een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam – zo veel mogelijk rekening worden gehouden. De Deense wet voorziet niet in de verplichting om de mening van een ouder die geen ouderlijke verantwoordelijkheid uitoefent over het verzoek tot voornaamswijziging te horen.

¹⁸ Een regionaal bestuurlijk orgaan tot op zekere hoogte vergelijkbaar met een Nederlandse provincie.

¹⁹ Op 27-8-2007 stonden op deze lijst 8224 namen voor jongens en 10611 voor meisjes.

3. Duitsland

3.1 Algemeen

Het Duitse naamrecht is geregeld in het *Bürgerliche Gesetzbuch* (BGB) Boek 4 (Familienrecht) (§ 1355: over de naam van echtgenoten; § 1616 e.v.: naam van kinderen; § 1757: de naamrechtelijke consequenties van adoptie).

Door de Wet op het recht inzake familienamen (*Familiennamensrechtsgesetz*, FamNamRG),²⁰ in werking getreden op 1 april 1994, is het Duits naamrecht grondig herzien. De Wet op de hervorming van het afstammingsrecht (*Gesetz zur Reform des Kindschaftsrechts*, KindRG)²¹, in werking getreden op 1 juli 1998, had eveneens belangrijke gevolgen voor het recht van de ouders om over de geslachtsnaam van hun kinderen te beslissen.²² De laatste wijziging van het Duitse naamrecht gebeurde door de wet van 6 februari 2005, BGBl. I 203, nadat het *Bundesverfassungsgericht* de voordien geldende beperking van de keuze van de geslachtsnaam tussen de geboortenamen van de toekomstige echtgenoten in strijd met de Grondwet had verklaard.²³ Sindsdien mag ook de geslachtsnaam die een aanstaande echtgenoot zelf door huwelijk heeft verworven bij een volgende huwelijksluiting als huwelijksnaam worden gekozen. In Duitsland wordt ook nu nog gediscussieerd over de wenselijkheid van verdere hervormingen van het naamrecht.²⁴

3.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/geregistreerd partnerschap

Volgens § 1355 lid 1 BGB moeten (*sollen*, niet *müssen*) de huwelijkspartners beslissen of de naam van de man óf die van de vrouw de gemeenschappelijke naam wordt (huwelijksnaam). Doen zij dit niet, dan behoudt ieder zijn/haar eigen naam. Gekozen kan worden tussen de geboortenaam²⁵ van de man of die van de vrouw of de naam die een van hen ten tijde van de huwelijksluiting draagt. Als huwelijksnaam kan dus ook worden gekozen de naam van een (toekomstige) echtgenoot, die deze zelf door een eerder huwelijk heeft verworven.²⁶ De verklaring inzake de

huwelijksnaam geschiedt in principe ter gelegenheid van de sluiting van het huwelijk, maar kan ook later worden afgelegd (§ 1355 lid 3 BGB). De huwelijkspartner wiens/wier geboortenaam niet de huwelijksnaam wordt, kan met een verklaring zijn/haar naam als *Begleitname* aan de huwelijksnaam toevoegen of daaraan vooraf doen gaan (als bijvoorbeeld Ralf Kampmann in het huwelijk treedt met Eva Wilsker en zij besluiten om de naam Wilsker als familienaam te kiezen, dan kan Ralf verklaren voortaan de naam Ralf Kampmann-Wilsker te voeren. De naam Kampmann is dan de *Begleitname*). Dit laatste geldt niet indien de huwelijksnaam uit meerdere namen bestaat. In dat geval kan slechts één van deze namen worden toegevoegd. De verklaring een naam aan de huwelijksnaam toe te voegen, is herroepbaar.

Duitsland kent naast het huwelijk ook het geregistreerde partnerschap, dat – anders dan in Nederland – uitsluitend kan worden gesloten tussen personen van gelijk geslacht. Voor geregistreerde partners gelden dezelfde naamrechtelijke regels als voor echtgenoten (§ 3 *Lebenspartnergesetz* (LPartG)).

Naamrechtelijke verklaringen dienen in Duitsland tegenover de ambtenaar van de burgerlijke stand te worden afgelegd, met uitzondering van verklaringen in verband met een geregistreerd partnerschap, die moeten worden afgelegd bij de door de bevoegde deelstaat aangewezen autoriteiten.

De weduwnaar/weduwe of gescheiden echtgeno(o)t(e) behoudt de huwelijksnaam. Hij/zij kan door een verklaring zijn/haar geboortenaam of de naam die hij/zij vóór de bepaling van de huwelijksnaam droeg, weer aannemen of een van deze namen aan de huwelijksnaam vooraf doen gaan, of er aan toevoegen (§ 1355 lid 5 BGB).

3.3 De geslachtsnaam van kinderen: keuzemogelijkheden

3.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

Ingevolge § 1616 BGB krijgen kinderen van wie de ouders een gemeenschappelijke huwelijksnaam dragen, die huwelijksnaam als geboortenaam. Hebben de ouders geen gemeenschappelijke huwelijksnaam en heeft ieder dus zijn/haar eigen geslachtsnaam, dan wordt er onderscheid gemaakt:

- Hebben de ouders *gemeinsame Sorge* (gezamenlijk ouderlijk gezag) dan bepalen zij door middel van een gezamenlijke verklaring of het kind de naam van de moeder of die van de vader krijgt. Deze verklaring geldt dan ook voor de volgende kinderen (eenheid van naam in het gezin) (§ 1617 BGB).

²⁰ Wet van 16-12-1993, BGBl. I 2054.

²¹ Wet van 16-12-1997, BGBl. I 2942.

²² Hepting, StAZ 2002, 129-143.

²³ BVerfG 18-2-2004, NJW 2004, 1155; FamRZ 2004, 515., waarover Manteuffel, NJW 2004, 1773-1775; Muscheler, FamRZ 2004, 762-763; Sacksofsky 2004, 371-375; Wagenitz/ Bornhofen, FamRZ 2005, 1425-1430.

²⁴ Zie ondermeer Battes, FamRZ 2008, 1037-1042 en dezelfde in de Festschrift Hans Peter Westermann, 93-108, alsmede Sturmhöfel, 249-267.

²⁵ Dit is de geslachtsnaam die ten tijde van de huwelijksluiting in de geboorteakte staat. De bij geboorte verworven geslachtsnaam kan immers bijvoorbeeld door wijziging van de juridische afstamming veranderen. De na die wijziging verkregen naam is dan de geboortenaam in de zin van § 1355 BGB.

²⁶ Dit laatste is het geval sinds de in werking treding van de wet van 6-2-2005.

- Leggen de ouders niet binnen een maand na de geboorte van het kind de bedoelde verklaring af, dan wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand de rechter ingeschakeld. Deze moet het *Bestimmungsrecht* (het recht tot bepaling van de naam) opdragen aan één van de ouders. Mocht deze ouder dit *Bestimmungsrecht* na verloop van de daarvoor in de rechterlijke beschikking gestelde termijn niet hebben uitgeoefend, krijgt het kind de naam van deze ouder.
- Hebben de ouders geen gemeenschappelijke huwelijksnaam en heeft slechts één ouder het ouderlijk gezag dan krijgt het kind ingevolge § 1617a BGB de naam van deze ouder. Door middel van een verklaring kan deze ouder ingevolge § 1617 a lid 2 BGB het kind ook de naam van de andere ouder geven, mits deze andere ouder daarvoor toestemming geeft. Is het kind vijf jaar of ouder, dient het eveneens zijn of haar toestemming te geven. Deze toestemmingsverklaring moet overigens door de jongere minderjarige niet zelf worden afgelegd maar door diens wettelijk vertegenwoordiger.²⁷ Deze wettelijk vertegenwoordiger moet echter wel rekening houden met de visie van het kind (*wobei deren Erklärung eindeutig als dem Kinde zuzurechnen erkennbar sein muss*).²⁸ Is het kind 14 jaar of ouder, dan dient hij of zij de verklaring zelf af te leggen met toestemming van de wettelijk vertegenwoordiger.

3.3.2 Bij erkenning/gerechtelijke vaststelling van het vaderschap
Ontstaat het ouderlijk gezag van de vader pas later, nadat het kind al een geslachtsnaam heeft, dan kan deze binnen drie maanden worden gewijzigd. Indien het kind de leeftijd van vijf jaar heeft bereikt, is daartoe weer de instemming van het kind vereist (§ 1617b lid 1 BGB).

Als een kind de geslachtsnaam van een man heeft gekregen en achteraf blijkt dat deze niet de biologische vader is van het kind, dan krijgt het kind op een namens hem of haar gedaan verzoek de naam van de moeder. Indien het kind nog niet de leeftijd van vijf jaar heeft bereikt, kan het bedoelde verzoek ook worden gedaan door de man die niet de vader is gebleken (§ 1617b lid 2 BGB).

Kiezen ouders na de geboorte van het kind een huwelijksnaam en heeft het kind nog niet de leeftijd van vijf jaar bereikt dan deelt het kind in die keuze. Is het kind vijf jaar of ouder dan verwerft het de nieuw gekozen huwelijksnaam, indien hij of zij daarmee instemt (§ 1617c BGB).

3.3.3 Bij adoptie

Een geadopteerd kind krijgt de geslachtsnaam van de adoptieouder, zelfs als de geadopteerde al meerderjarig is (§ 1757 BGB). Dit geldt echter niet voor een begeleidende naam (*Begleitname*) die een adoptieouder aan de gekozen

huwelijksnaam of partnernaam heeft toegevoegd (zie boven paragraaf 3.2).

Wordt een kind geadopteerd door een echtpaar, of adopteert een echtgeno(o)te een kind van de andere echtgeno(o)t(e) en hebben zij geen huwelijksnaam, dan bepalen zij door middel van een verklaring de geslachtsnaam van het geadopteerde kind. Indien het kind de leeftijd van vijf jaar heeft bereikt, dan dient het hiermee in te stemmen.

De rechter kan bepalen, dat de nieuwe geslachtsnaam van het kind kan worden toegevoegd aan zijn of haar oorspronkelijke geslachtsnaam indien zwaarwegende gronden in het belang van het kind (*schwerwiegenden Gründen zum Wohl des Kindes*) daartoe aanleiding geven (§ 1757 lid 4 BGB).²⁹ In een dergelijk geval dient de rechter ook te beslissen of de nieuwe naam voor of na de oude geslachtsnaam wordt geplaatst.

Ook de voornamen van een geadopteerd kind kunnen worden veranderd of aangevuld op verzoek van de adoptieouder(s). Indien het kind reeds vijf jaar of ouder is, moet het met een dergelijke wijziging instemmen.

3.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kinderen

Als ouders het met elkaar oneens zijn over de keuze van de geslachtsnaam van hun kind, wordt een voorlopige geboortekte zonder vermelding van een geslachtsnaam opgemaakt. De ambtenaar van de burgerlijke stand verzoekt vervolgens de rechter om vast te stellen, welke ouder de geslachtsnaam van het kind mag bepalen. Welke criteria de rechter moet hanteren bij de beslissing welke ouder het recht tot bepaling van de geslachtsnaam krijgt, is niet in de wet aangegeven. Kiest de door de rechter aangewezen ouder binnen de gestelde tijd niet, dan verwerft het kind de geslachtsnaam van deze ouder (§ 1617 lid 1 BGB).

Vermeld zij, dat Duitsland tot 1991 als opvangnorm voor het geval dat de ouders het met elkaar oneens waren, welke geslachtsnaam het kind zou moeten krijgen, feitelijk de geslachtsnaam van de vader hanteerde. Waren man en vrouw het namelijk oneens over de door hen te voeren huwelijksnaam, dan werd de geslachtsnaam van de man de huwelijksnaam en deze geslachtsnaam verwierven dan ook de uit het huwelijk geboren kinderen. Deze regeling werd evenwel door het *Bundesverfassungsgericht* in strijd met het *Grundgesetz* verklaard.³⁰

²⁷ Palandt/Diederichsen, aantekening 10 op § 1617b.

²⁸ Zo Landgericht Rottweil, FamRZ 2002, 1734.

²⁹ Zo over naamrechtelijke problemen bij adoptie Frank, StAZ 2008, 1-6; Sturmhöfel, 198.

³⁰ BVerfG 5-3-1991, BVerfG E 84, 9.

3.5 Eenheid van naam in het gezin

In principe is er sprake van eenheid van naam in een gezin. De kinderen verwerven de huwelijksnaam en als deze er niet is de naam van een van de ouders. Volle broers en zussen verkrijgen in beginsel steeds diezelfde naam. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen wordt die eenheid van naam doorbroken, bijvoorbeeld als een huwelijksnaam wordt gewijzigd en een oudere minderjarige daarin niet deelt.

3.6 Oplossing ter voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Duitsland tracht uit meer dan twee afzonderlijke namen bestaande geslachtsnamen zo veel mogelijk te voorkomen. Daarbij wordt onderscheiden tussen “echte” en “onechte” dubbele namen. “Echte” dubbele geslachtsnamen zijn een eenheid die slechts in zijn geheel als huwelijksnaam kunnen worden bepaald (bijvoorbeeld Schenk von Stauffenberg of Droste Hülshof). “Onechte” dubbele namen zijn samengesteld uit een zogenaamde begeleidende naam (*Begleitname*) die de echtgeno(o)t(e) op basis van § 1355 lid 4 BGB toevoegt aan de huwelijksnaam. Deze begeleidende naam is geen bestanddeel van de huwelijksnaam en daardoor niet overdraagbaar op kinderen.

Een andere “onechte” dubbele naam kan een geadopteerd kind hebben op basis van § 1757 lid 4 BGB wegens het combineren van zijn eigen geslachtsnaam met de door adoptie verworven naam.

“Onechte” dubbelnamen kunnen in principe niet als huwelijksnaam worden gekozen.

3.7 Mogelijkheid tot wijziging van de geslachtsnaam

3.7.1 Van meerderjarigen

Wijziging van een geslachtsnaam van een meerderjarige kan optreden tengevolge van een huwelijk of echtscheiding (zie hiervoor paragraaf 3.2).

Het Duitse recht kent daarnaast de naamswijziging door een beschikking van de *untere Verwaltungsbehörde*³¹ krachtens § 1 van het *Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen* van 5 januari 1938 (NamÄndG).³²

Een verzoek kan uitsluitend worden ingewilligd als de naamswijziging wordt gerechtvaardigd door een gewichtige reden (*wichtiger Grund*). Het NamÄndG noemt in § 3a en b als gewichtige redenen de situatie dat iemand de Duitse nationaliteit heeft verkregen na 1 januari 1919 en belemmerd wordt in het voeren van zijn/haar vroegere geslachts- of voornaam

omdat dit voor zijn/haar naturalisatie werd verboden door maatregelen van de autoriteiten van het vroegere vaderland, mits deze maatregelen met name de Duitse minderheden in dat land troffen.

Wat verder “gewichtige redenen” voor een geslachtsnaamswijziging zijn wordt nader uitgewerkt in richtlijnen die zijn neergelegd in de *Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen* (NamÄndVwV).

In de nummers 28 t/m 32 van de NamÄndVwV wordt uiteengezet dat er sprake is van een gewichtige reden indien bij naamswijziging het beschermwaardige belang van de aanvrager groter is dan het beschermwaardige belang van andere betrokkenen, alsmede het belang van de in de wet tot uitdrukking gebrachte beginselen van naamrecht, de sociale ordeningsfunctie van de naam en het openbaar belang bij de onveranderlijkheid van de geslachtsnaam. De functie van de geslachtsnaam als kenmerk van het behoren tot een bepaalde familie wordt benadrukt. Derhalve is terughoudendheid bij verzoeken tot geslachtsnaamswijziging geboden. Er is geen sprake van een gewichtige reden tot wijziging indien de naam bijvoorbeeld de drager ervan niet bevalt.

Vervolgens worden in de nummers 34 t/m 39 NamÄndVwV een aantal specifieke categorieën nader uitgewerkt:

- wijziging van een in de naaste omgeving van de verzoeker veel voorkomende geslachtsnaam is mogelijk, indien de kans op persoonsverwisseling groot is. Uiteraard zal de verzoeker dit geloofwaardig moeten beargumenteren, maar dat is niet nodig als een geslachtsnaam in Duitsland zo vaak voorkomt, dat deze naam algemeen aan onderscheidingskracht heeft ingeboet. Men spreekt dan over een zogenaamde *Sammelname*. Die namen mogen altijd worden gewijzigd. De verordening noemt als voorbeelden de namen Maier, Müller, Schmidt en Schulz (nr. 34);
- een bespottelijke of aanstootgevende geslachtsnaam komt ook voor wijziging in aanmerking, evenals namen die aanleiding kunnen geven tot frivole of ongepaste woordspelletjes (nr. 35) (bijvoorbeeld de wijziging geslachtsnaam “Teufel” in “Tanner” voor een priesterkandidaat);
- moeilijkheden bij uitspraak of schrijfwijze, bij dubbele namen en bij zeer lange of gecompliceerde namen (bijv. Grüner genannt Waldmüller) (nr. 36);
- buitenlandse of niet Duits klinkende namen leveren slechts onder speciale omstandigheden een gewichtige grond op. Bij een buitenlandse naam bijvoorbeeld indien de spreek- of schrijfwijze hinder oplevert en na de naturalisatie van een buitenlander de naam een belemmering vormt voor verdere integratie (nr. 37);

³¹ Welke instantie dit is verschilt per deelstaat. Voor Baden-Württemberg is dit het *Landratsamt* of de *Kreisdirektor*.

³² Deze onder slecht gesternte tot stand gekomen wet is sindsdien herhaalde keren gewijzigd. Zie Wagner-Kern 2002.

- indien symbolen in de naam zoals 'ss' of 'ß' of Umlaut problemen opleveren (nr. 38);
- indien een zeldzame of opvallende naam van de pleger van een strafbaar feit tot gevolg heeft dat men ook geruime tijd daarna de desbetreffende geslachtsnaam ogenblikkelijk in verband brengt met het delict. Zowel de dader als diens familieleden met dezelfde geslachtsnaam komen dan voor een geslachtsnaamswijziging in aanmerking. Voor familieleden geldt echter wel een objectieve maatstaf; de wens om zich te distantiëren van de verdachte is onvoldoende (nr. 39).

Ook kunnen geslachtsnamen van Duitsers in hun oorspronkelijke vorm worden hersteld indien deze zijn verloren gegaan doordat in het buitenland (vaak gedwongen) een naamswijziging heeft plaats gevonden. Onder omstandigheden kan ook een krachtens buitenlands recht als onderdeel van de geslachtsnaam verloren adellijke titel weer door naamswijziging worden toegevoegd (nrs. 44 en 45).

Naamswijziging in de naam van een *Hof* (boerderij of landgoed) of van een onderneming is mogelijk voor de eigenaar daarvan, alsmede voor diens echtgeno(o)te(n)(s) en kinderen (nr. 47).

Vermeld zij dat het uitsterven van een geslachtsnaam op zich onvoldoende grond is voor naamswijziging (nr. 48).

Wijziging is ook mogelijk indien een Duitser tevens een andere nationaliteit bezit en volgens buitenlands recht een andere geslachtsnaam draagt. Ter voorkoming van een hinkende naamsvoering kan dan de naam naar Duits recht in overeenstemming worden gebracht met de geslachtsnaam die betrokkene naar buitenlands recht draagt (nr. 49).

Wie te goeder trouw gedurende lange tijd een bepaalde geslachtsnaam voerde, kan uitsluitend wijziging van de desbetreffende geslachtsnaam krijgen, indien hij anders nadeel zou lijden (nr. 50).

Indien iemand voor geslachtsnaamswijziging in aanmerking komt, moet de gevraagde nieuwe naam aan een aantal voorwaarden voldoen die in nummers 53 en 54 NamÄndVwV worden uitgewerkt. De nieuwe naam moet geschikt zijn om als geslachtsnaam te gebruiken en niet meteen al in aanmerking komen voor wijziging. Het wijzigen van een geslachtsnaam in een veel voorkomende *Sammelname* is derhalve niet mogelijk.³³ Een kunstenaarsnaam of pseudoniem kan alleen worden toegestaan, indien deze voor betrokkene en zijn familieleden naar klank en schrijfwijze geschikt is als familienaam. Te lange familienamen moeten

eveneens worden vermeden. Bekende namen van historische, literaire of politieke persoonlijkheden mogen niet worden aangenomen. Voorts moet worden voorkomen dat door de nieuwe geslachtsnaam de verkeerde indruk van familierelaties met andere dragers van de naam wordt gewekt (nr. 53). Ten slotte zij vermeld, dat wijziging in de naam van een voorouder niet wordt toegestaan.

Bij wijziging van een huwelijksnaam gedurende het huwelijk moet deze beide echtgenoten betreffen. Een eventuele *Begleitname* (de toegevoegde geboortenaam of eerdere huwelijksnaam op grond van § 1355 lid 3 BGB) verandert daardoor niet (nr. 56).

3.7.2 Van minderjarigen

Wijziging van een geslachtsnaam kan soms worden gerealiseerd na wijziging van de familierechtelijke betrekkingen van een kind (§51617b BGB).

§ 1618 BGB maakt verder geslachtsnaamswijziging mogelijk door *Einbenennung*. Een ouder die het ouderlijk gezag over zijn of haar kind alleen uitoefent, kan door een daartoe strekkende verklaring bewerkstelligen dat dit kind de geslachtsnaam krijgt van zijn of haar nieuwe echtgenoot of partner (dat wil zeggen van de stiefvader of stiefmoeder van het kind). De geslachtsnaam van de stiefvader of stiefmoeder kan ook aan de oude geslachtsnaam van het kind worden toegevoegd of er voor worden geplaatst. Toestemming van het kind is vanaf de leeftijd van vijf jaar vereist, terwijl ook de stiefouder het met de naamswijziging eens moet zijn.

Tenzij in het naamswijzigingsbesluit anders wordt bepaald, heeft een wijziging van de huwelijksnaam ook gevolgen voor de geslachtsnaam van minderjarige kinderen indien die kinderen diezelfde naam dragen en onder het ouderlijk gezag vallen van de verzoeker(s). Wijzigt de geslachtsnaam van de moeder van een buiten huwelijk geboren minderjarig kind dat haar naam draagt, dan krijgt het kind ook de gewijzigde naam, tenzij anders wordt bepaald in het naamswijzigingsbesluit. Nr. 8 NamÄndVwV stelt dat het feit dat minderjarige kinderen buiten Duitsland wonen en niet bij hun ouder(s), een reden kan vormen om deze kinderen niet te laten delen in de geslachtsnaamswijziging.

Het NamÄndVwV behandelt in de nrs. 40 t/m 43 de zelfstandige geslachtsnaamswijziging van kinderen. Bij het beoordelen van dergelijke verzoeken door de *Verwaltungsbehörde* staat steeds het belang van het kind (*Wohl des Kindes*) voorop. Dit geldt voor verzoeken tot wijziging in de geslachtsnaam van de alleen verzorgende ouder, maar bijvoorbeeld ook voor verzoeken tot wijziging van de naam van een pleegkind in die van de pleegouders (nrs. 41 en 42).

³³ Dit is een verschil met Denemarken en Noorwegen, waar juist het aannemen van een vaak voorkomende naam steeds mogelijk is.

Bij een verzoek tot naamswijziging voor kinderen na echtscheiding geldt dat dit wordt afgewezen, indien dit slechts berust op een emotionele afwijzing van de banden met de niet verzorgende ouder. Rekening moet worden gehouden met het feit dat het dragen van de geslachtsnaam van de niet-verzorgende ouder gunstig kan zijn voor het in stand houden van een persoonlijke band met deze.

3.8 De voornaam

3.8.1 Beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

Kinderen kunnen meerdere voornamen krijgen. Er wordt aan het aantal voornamen geen maximum gesteld.³⁴ De verschillende voornamen kunnen door een dwarsstreepje tot één voornaam worden verbonden (bijvoorbeeld Peter-Christian). Voornamen dienen overeen te stemmen met het geslacht van een kind (uitgezonderd is de naam 'Maria' voor een jongen, mits deze naam in combinatie met een of meer andere, duidelijk mannelijke voornamen wordt gebruikt). Bij twijfel over het antwoord op de vraag of een voornaam voldoende specifiek is voor het geslacht van de drager, kan door de ambtenaar van de burgerlijke stand worden verlangd dat een extra naam wordt toegevoegd die de twijfel opheft.³⁵

Voor het overige is de keuze van de voornamen in beginsel vrij. Het is ook niet principieel onmogelijk om een naam die tot nog toe als geslachtsnaam gebruikelijk is aan een kind als voornaam te geven, ook als dit de geslachtsnaam van een ouder is.³⁶

3.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

Ook de wijziging van de voorna(m)en is geregeld in het *Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen* (NamÄndG) van 5 januari 1938. Voor voornaamswijziging is nodig dat er een 'gewichtige reden' is. Nadere regels hierover zijn weer gegeven in het *Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen* (NamÄndVwV). Daarin wordt uiteengezet dat het belang van onveranderlijkheid van de naam bij voornamen minder zwaar weegt dan bij geslachtsnamen.³⁷ Ten aanzien van kinderen tussen 1 jaar en 16 jaar mogen de voornamen slechts worden gewijzigd bij zwaarwegende gronden in het belang van het kind (*aus schwerwiegenden Gründen zum Wohl des Kindes*) (nr. 62). Een nieuwe voornaam mag niet aanstootgevend zijn en niet qua karakter ongeschikt zijn als voornaam. Ook mogen

geen typische familienamen als voornaam worden gekozen, tenzij dit volgens lokale tradities anders is.

Het verzoek tot wijziging van de voornaam wordt behandeld door de *untere Verwaltungsbehörde*.³⁸

³⁴ Vergelijk evenwel de publicaties van Homeyer, StAZ 2005, 150, 151 en Seibicke, StAZ 2005, 230.

³⁵ § 262 lid 3 en 4 Dienstanweisung für die Standesbeamten und ihre Aufsichtsbehörden.

³⁶ Zo BGH 30-4-2008, XII ZB 5/08 over de voornaam Lütke als laatste voornaam.

³⁷ Nr. 62, tweede zin: 'Die Nummern 28 bis 32 sind entsprechend anzuwenden mit der Massgabe, dass das öffentliche Interesse an der Beibehaltung bisherigen Vornamen geringer zu bewerten ist.'

³⁸ Zie noot 31.

4. Engeland

4.1 Algemeen

Het Engels naamrecht wordt vooral beheerst door gewoonte, traditie en gebruik³⁹: er is nauwelijks regelgeving op dat gebied. De naam van een persoon, zowel de voor- als de geslachtsnaam, is de naam waarbij hij feitelijk genoemd wordt en deze kan geheel naar eigen inzicht worden veranderd door een nieuwe naam te gebruiken. Dit heeft als consequentie dat in principe elk volwassen individu op elk gewenst moment zijn na(a)m(en) kan wijzigen met als belangrijkste restrictie dat er geen frauduleuze intentie aan ten grondslag mag liggen, bijvoorbeeld de opzet om zich voor te doen als een ander (bekend) persoon.

In een aantal situaties - zoals wijziging of verkrijging van paspoort of rijbewijs en aangaan van verzekeringen - is echter een bewijsstuk betreffende de naamswijziging vereist. Dat bewijs kan worden geleverd door overlegging van een document dat is opgemaakt bij de hierna genoemde gelegenheden voor zover daarin de naamswijziging is aangetekend:

- huwelijk: *Marriage Certificate* waarmee bijvoorbeeld een gehuwde vrouw kan aantonen dat zij haar naam veranderd heeft in die van haar echtgenoot;
- geregistreerd partnerschap: *Civil Partnership Certificate* waarmee aangetoond kan worden dat iemand zijn naam in die van zijn partner heeft gewijzigd;
- scheiding: *Decree Absolute Certificate* waarmee na een scheiding of ontbinding geregistreerd partnerschap aangetoond kan worden dat iemand weer de naam heeft aangenomen van vóór het huwelijk/geregistreerd partnerschap;
- overlijden: *Death Certificate* waarmee kan worden aangetoond dat de langstlevende echtgenoot/partner weer de naam heeft aangenomen van vóór het huwelijk/geregistreerd partnerschap;
- adoptie: *Adoptive Birth Certificate* waarmee aangetoond kan worden dat een geadopteerd kind de naam van (een van) de adoptieouders heeft gekregen.⁴⁰

Voor wie zijn naam om een andere reden gewijzigd heeft, bestaat de mogelijkheid om de naamswijziging aan te tonen door middel van een *deed poll*, een eenzijdige akte van naamswijziging (zie daarover hierna paragraaf 4.7).

4.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/geregistreerd partnerschap

Een huwelijk heeft van rechtswege geen gevolgen voor de geslachtsnaam van de echtgenoten/partners: ieder behoudt zijn/haar geslachtsnaam. Wanneer in verband met het huwelijk of een geregistreerd partnerschap voor naamswijziging wordt gekozen, kan dit, afhankelijk van de aard van de wijziging, geformaliseerd worden via vermelding op het *Marriage Certificate*⁴¹ dan wel het *Civil Partnership Certificate*, maar in de meeste situaties is toch een *deed poll* noodzakelijk om de naamswijziging te formaliseren. Ook het aannemen van een dubbele geslachtsnaam na huwelijksluiting of het aangaan van een geregistreerd partnerschap is toegestaan.⁴² Ook dat kan eventueel bij *deed poll* gebeuren.

4.3 De geslachtsnaam van kinderen: keuzemogelijkheden

4.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

Volgens de Children Act 1989⁴³ hebben degenen die *parental responsibility* uitoefenen over een kind, het recht om een naam voor het kind te kiezen en ook om deze te wijzigen. De *parental responsibility* wordt uitgeoefend door beide ouders wanneer zij gehuwd zijn. Wanneer de ouders niet gehuwd zijn, heeft de moeder *parental responsibility* en de vader alleen indien hij deze conform de Children Act 1989 heeft aangevraagd en gekregen (Section 2 Children Act 1989). Het is gebruikelijk dat binnen huwelijk geboren kinderen de naam van de vader krijgen en buiten huwelijk geboren kinderen de naam van de moeder.⁴⁴ Dit is echter geen wettelijk voorschrift, dus de ouders kunnen elke andere keus maken, waaronder het kiezen van een dubbele naam bestaande uit een combinatie van hun beider geslachtsnamen (of gedeelten daarvan) of een geheel "nieuwe" naam. Gehuwde ouders, ongehuwde moeders of een ander daartoe bevoegd persoon hebben een wettelijke plicht de geboorte van het kind te laten registreren binnen 42 dagen na de geboorte. Bij de inschrijving van de geboorteakte moet de ouder aan de ambtenaar van de burgerlijke stand de geslachtsnaam van het kind opgeven. Binnen 12 maanden na de geboorte van het kind kan een ouder een voornaam of geslachtsnaam van het kind in de geboorteakte wijzigen door het invullen van een daartoe bestemd formulier.⁴⁵

³⁹ Leenen, 1; vgl. ook Gaaz, StAZ 2008, 368; Schwenzler, Fam RZ 1991, 390-397.

⁴⁰ Deze informatie is afkomstig van de website www.ukdp.co.uk/pages/choosingyournewname.php Op de website van het General Register Office <http://www.gro.gov.uk/gro/content/> wordt overigens geen melding gemaakt van het scheidingscertificaat!

⁴¹ <http://www.ukdps.co.uk/AWomansRightsUponMarriage.html>

⁴² Guide pratique CIEC, Royaume Uni 2008, 7.2.1; Gaaz, StAZ 2008, 368; Sturmhölzel, 106, 107.

⁴³ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1989/ukpga_19890041_en_1

⁴⁴ Guide pratique CIEC, Royaume Uni 2008, 7.1.4; Leenen, 2; Sturmhölzel, 216.

⁴⁵ <http://www.ukdps.co.uk/CanABirthCertificateBeChanged.html>

4.3.2 Bij adoptie

Een adoptie hoeft niet gepaard te gaan met naamswijziging, maar kan dat wel. In dat geval kan de naamswijziging aangegeven en vervolgens aangetoond worden via het *Adoptive Birth Certificate*. Na adoptie kan een kind ook een dubbele geslachtsnaam dragen die een combinatie is van de oorspronkelijke naam en de geslachtsnaam van een adoptieouder. Het komt ook regelmatig voor dat hetzij de oorspronkelijke naam of de naam van een adoptieouder aan het kind als "tussennaam" (*middle name*) wordt gegeven.⁴⁶

4.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kinderen

Wanneer ouders het niet eens zijn over de naamskeuze voor hun kind, kunnen zij bij de rechter een *specific issue order* aanvragen zoals bedoeld in section 8 van the Children Act 1989.⁴⁷ In dat geval zal de rechter bepalen welke naam aan het kind wordt gegeven. De wet geeft niet aan welke criteria de rechter precies zal moeten hanteren bij het nemen van een beslissing over de naam van het kind. Zolang de rechter niet heeft beslist, is het kind zonder naam geregistreerd.

4.5 Geen eenheid van naam in het gezin

Aangezien er geen wettelijke voorschriften bestaan, kunnen ouders voor naamseenheid kiezen, maar dit is niet verplicht.⁴⁸

4.6 Geen verbod op (te) lange geslachtsnamen

Ook hier bestaan geen beperkingen. Er zijn voorbeelden bekend waar mensen kiezen voor lange – niet altijd serieuze – geslachtsnamen: "Aron Musafa Columbo Fonzerelli Ball in A Cup Boogie Woogie" is een wel heel extreem voorbeeld dat dan ook ruim de aandacht van de media heeft getrokken.⁴⁹ Door organisaties die hun diensten aanbieden voor naamswijziging wordt in het algemeen wel gewaarschuwd voor de nadelige maatschappelijke gevolgen van het kiezen van een te afwijkende (zogenoemd leuke, provocerende of ingewikkelde) naam of een te lange reeks namen,⁵⁰ maar er bestaan geen (wettelijke) regels daaromtrent.

4.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

4.7.1 Van meerderjarigen

In principe is er geen enkel voorschrift omtrent naamswijziging. Het volstaat dat iemand zijn omgeving meedeelt dat hij zijn naam wijzigt en aan iedereen vraagt om hem vanaf dat moment zo te noemen. Naamswijziging is dus in beginsel steeds mogelijk, tenzij er een grond voor afwijzing is (bijvoorbeeld frauduleuze intentie).

Zoals eerder vermeld is het bijvoorbeeld voor het aanvragen van een paspoort noodzakelijk om een schriftelijk bewijs te hebben van de naamswijziging. Behalve de *certificates* die verstrekt worden bij geboorte, huwelijk, scheiding, aangaan of verbreken van geregistreerd partnerschap, overlijden en adoptie, kan dit ook aan de hand van een *deed poll*, een eenzijdige akte. Het is niet verplicht om de *deed poll* te laten registreren, maar ter vergroting van de bewijskracht is een registratie van de *deed poll* bij de *Central office of the Supreme Court* verstandig. De eisen waaraan moet zijn voldaan voor een dergelijke registratie, zijn beschreven in de *The Enrolment of Deeds (Change of Name) Regulations 1994*.⁵¹

Kort samengevat zijn de belangrijkste vereisten:

- het overleggen van documenten waaruit blijkt:
 - dat de applicant (*A person seeking to enrol a deed poll*) Brits of Gemeenbest burger is;
 - wat de burgerlijke staat van de applicant is;
 - dat de echtgenoot of geregistreerd partner instemt met de gewenste naamswijziging of
 - waarom deze instemming eventueel niet nodig is (*or that there is good reason why such consent should be dispensed with*)
- het overleggen van een verklaring bij de *Central Office of the Supreme Court* van een daartoe gerechtigd ingezetene (*householder*) van het Verenigd Koninkrijk dat hij de applicant minimaal 10 jaar kent (*must state the period, which should ordinarily not be less than 10 years, during which the householder has known the applicant and must identify the applicant as the person referred to in the documents exhibited to the statutory declaration*)

De naamswijziging wordt vervolgens bekend gemaakt in de *London Gazette* (section 7).

4.7.2 Van minderjarigen

Naamswijziging voor kinderen is geregeld in section 8 van *The Enrolments of Deeds (Change of Name) Regulations 1994*⁵² en in section 13 van de Children Act 1989.⁵³

⁴⁶ Zo Rosemary Earp, UK Border Agency in een e-mail van 5-2-2009.
⁴⁷ "a specific issue order" means an order giving directions for the purpose of determining a specific question which has arisen, or which may arise, in connection with any aspect of parental responsibility for a child.

⁴⁸ Guide pratique CIEC, Royaume Uni, 2008, 7.1.2.

⁴⁹ <http://www.ukdps.co.uk/Media/Media-4Papers-271208.html>

⁵⁰ <http://www.ukdps.co.uk/AreThereAnyRestrictionsOnNames.html>

⁵¹ http://www.opsi.gov.uk/si/si1994/Uksi_19940604_en_1.htm, in verband met de invoering van het geregistreerd partnerschap aangevuld met *The Enrolment of Deeds (Change of Name) (Amendment) Regulations 2005* <http://www.opsi.gov.uk/si/si2005/20052056.htm>

⁵² http://www.opsi.gov.uk/si/si1994/Uksi_19940604_en_1.htm

⁵³ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1989/ukpga_19890041_en_1

Een aanvraag moet bij de *Central office of the Supreme Court* worden ingediend door degene(n) met ouderlijk gezag (*parental responsibility*). Tevens moet een *affidavit* (door de aanvrager bij de *Court* zelf afgelegde, plechtige schriftelijke verklaring onder eed) worden overgelegd waarin wordt gesteld dat de naamswijziging in het belang van het kind is (*for the benefit of the child*).⁵⁴

Voor kinderen vanaf 16 jaar geldt dat zij met die naamswijziging moeten instemmen en dat zelf via een *deed poll* moeten bevestigen.

Overigens kan ook een jonger kind zelf zijn naam veranderen simpelweg door een nieuwe naam in gebruik te nemen en aan anderen te vragen die in de toekomst te gebruiken.⁵⁵ Als er onenigheid is tussen ouders en kind over de naamswijziging, zal het kind als het in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen, de toestemming van de rechter kunnen vragen om een *specific issue order* (section 8 (1) resp. 10 (8) Children Act 1989).

In the Children Act 1989 worden enige situaties geregeld, waarin tussen de ouders een conflict bestaat over een voorgenomen naamswijziging van hun kind. Bij een echtscheiding wordt meestal een *residence order*⁵⁶ aangevraagd, en daaraan is ingevolge section 13 (1) (a) de voorwaarde verbonden dat geen enkele persoon de achternaam van een kind mag veranderen zonder dat daartoe de schriftelijke toestemming is verkregen van iedere persoon met *parental responsibility*. Alleen toestemming van de rechter kan hiervoor in de plaats komen. Tijdens het huwelijk is het de ouder wettelijk toegestaan om zonder toestemming van de andere ouder de naam van een kind te wijzigen. De andere ouder wordt vermoed met de gevraagde naamswijziging in te stemmen. Als de andere ouder het met de verzochte wijziging oneens is, kan deze wel bij de rechter een *prohibited steps order*⁵⁷ of een *specific issue order* aanvragen.⁵⁸

Wanneer een van de ouders is overleden, heeft de overlevende ouder het recht de naam van het kind te wijzigen zonder tussenkomst van de rechter of enige andere partij tenzij er een voogd is benoemd door de overleden ouder of de rechter (section 5 Children Act 1989).

Wanneer een kind onder de zorg van een plaatselijke

overheid valt⁵⁹, mag de naam van het kind niet gewijzigd worden behalve wanneer er schriftelijke toestemming wordt gegeven door iedereen met *parental responsibility* of wanneer de toestemming van de rechter wordt verkregen (section 33 (7) (a) Children Act 1989).

Het belang van het kind is, zoals in alle beslissingen waarbij kinderen zijn betrokken, het voornaamste uitgangspunt van de rechter in geval van geschillen tussen de ouders

4.8 De voornaam

4.8.1 Geen beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

Er is geen enkele wettelijke beperking wat betreft aantal en de aard van de voorna(a)m(en).⁶⁰ Wanneer niet binnen 12 maanden na de geboorte een voornaam voor een kind wordt opgegeven en er dus geen voornaam op de geboorteakte wordt vermeld, zal het kind zonder geregistreerde voornaam door het leven gaan! Wel kan het kind door middel van een *deed poll* een voornaam laten registreren.

4.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

Hiervoor geldt in beginsel hetzelfde als voor wijziging van de geslachtsnaam (zie hierboven paragraaf 4.7.2). Binnen 12 maanden na de geboorte kunnen op zeer eenvoudige wijze nog voornamen worden toegevoegd. Dat kan gebeuren bij de doop van het kind. De voornamen blijken dan uit het *certificate of baptism*. Het toevoegen van voornamen kan evenwel ook geschieden door het invullen van een speciaal formulier door de ouders waarop een *certificate of naming* wordt afgegeven.⁶¹

⁵⁴ Sturmhöfel, 217, 218.

⁵⁵ Leenen, 3.

⁵⁶ "a residence order" means an order settling the arrangements to be made as to the person with whom a child is to live.

⁵⁷ "a prohibited steps order" means an order that no step which could be taken by a parent in meeting his parental responsibility for a child, and which is of a kind specified in the order, shall be taken by any person without the consent of the court.

⁵⁸ "a specific issue order" means an order giving directions for the purpose of determining a specific question which has arisen, or which may arise, in connection with any aspect of parental responsibility for a child.

⁵⁹ Where a care order is made with respect to a child it shall be the duty of the local authority designated by the order to receive the child into their care and to keep him in their care while the order remains in force.

⁶⁰ Eventuele richtlijnen vanuit de religie over doopnamen buiten beschouwing gelaten.

⁶¹ Zie hierover de informatie op <http://www.nottinghamshire.gov.uk/home/youandyourcommunity/registrars/registrars-births/namingyourbaby.htm>

5. Frankrijk

5.1 Algemeen

Het naamrecht van Frankrijk is geregeld in het eerste boek van de Code civil (Cc), *des Personnes* oorspronkelijk daterend uit de Napoleontische tijd (1804), maar sindsdien vele malen gewijzigd. Het Franse naamrecht werd in 2005⁶² ingrijpend veranderd.⁶³ De nieuwe regeling wordt gekenmerkt door het beginsel van vergaande gelijke behandeling van mannen en vrouwen (*égalité*), grote vrijheid van ouders bij het kiezen van de naam van hun kind (*liberté*) en groeiend respect voor de identiteit van een persoon (*identité*).⁶⁴ Door de herziening van 2005 werd het nieuwe begrip familienaam (*nom de famille*) ingevoerd.⁶⁵ Bepaald werd ook dat de familienaam bij de registratie van de geboorte van een kind in het geboorteregister moet worden opgenomen (art. 57 Cc). Voorheen hoefden slechts de voornamen, het geslacht, de geboortegegevens en de gegevens met betrekking tot de ouders te worden vermeld.⁶⁶

5.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/ geregistreerd partnerschap

Het Franse recht kent – evenmin als Nederland – het instituut van de huwelijksnaam. De huwelijksvoltrekking heeft geen invloed op de naam van de echtgenoten: ieder behoudt zijn/haar eigen naam. Iedere echtgenoot mag echter wel de naam van de andere echtgeno(o)t(e) in het dagelijkse leven gebruiken door deze achter de eigen naam te plaatsen (vergelijk art. 264 en 300 Cc). De gehuwde vrouw mag de geslachtsnaam van haar echtgenoot ook in plaats van haar eigen naam voeren.⁶⁷ Zoals hierna onder 5.3.1 zal worden beschreven heeft een kind ook expliciet het recht om de geslachtsnaam van die ouder te gebruiken als *nom d'usage* wiens geslachtsnaam hij niet draagt. Maakt iemand van dit recht gebruik, dan mag ook de echtgenoot of echtgenote de betreffende naam van schoonmoeder of schoonvader als *nom d'usage* gebruiken.

Een *nom d'usage* is niet overdraagbaar. Deze kan op verzoek van betrokkene wel worden vermeld op een identiteitskaart of paspoort, maar niet in officiële akten zoals die van de burgerlijke stand.⁶⁸

Bij echtscheiding vervalt het recht tot gebruik van de naam van de andere echtgeno(o)t(e), tenzij die ander daarmee

instemt of de rechter dit toestaat in verband met het bijzonder belang van de echtgeno(o)t(e) of de kinderen (art. 264 Cc).

Als het huwelijk door de dood van een echtgenoot eindigt, dan blijft het gebruiksrecht bestaan, maar dit recht vervalt in geval van hertrouwen.⁶⁹

5.3 De geslachtsnaam van kinderen: keuzemogelijkheden

5.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

Het binnen huwelijk geboren kind of het buiten huwelijk geboren kind dat bij de geboorteaangifte direct in familie-rechtelijke betrekkingen tot beide ouders staat, krijgt de geslachtsnaam die de ouders in een gemeenschappelijke verklaring hebben bepaald (art. 311-23 Cc). Men heeft vier keuzemogelijkheden: de geslachtsnaam van de vader, die van de moeder of beide geslachtsnamen samen in een bepaalde volgorde, verbonden met een dubbel koppelteken (--), bijvoorbeeld Chevalier--Dumoulin of Dumoulin--Chevalier. Indien een of beide ouders een dubbele geslachtsnaam draagt, kan slechts één naam aan het kind worden doorgegeven (zie daarover nader paragraaf 5.6).

De gemeenschappelijke verklaring over de naam van het eerste kind wordt schriftelijk afgelegd en ondertekend door beide ouders. Décret 2004-1159 bevat een speciaal formulier, dat voor een dergelijke gemeenschappelijke verklaring kan worden gebruikt. De verklaring wordt door de ouders gezamenlijk, een ouder of een derde die de geboorteaangifte doet overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Het betreft een onderhandse akte.⁷⁰ De ambtenaar van de burgerlijke stand zal de verklaring toetsen op rechtsgeldigheid, er aantekening van maken in de geboorteaangifte en deze er vervolgens aan vasthechten.

Blijft een gemeenschappelijke verklaring achterwege, dan krijgt het kind de naam van degene wiens/wier afstamming het eerst werd vastgesteld (art. 334-1 Cc).⁷¹ Onderstreept zij in dit verband dat het in Frankrijk mogelijk is, dat een geboorteaakte van een buiten huwelijk geboren kind wordt opgemaakt zonder vermelding van de naam van de moeder. Wordt een dergelijk kind door een man erkend, dan staat op dat ogenblik wel de vaderlijke maar niet de moederlijke afstamming vast. Wordt de moederlijke en vaderlijke afstamming van een kind tegelijkertijd vastgesteld en leggen de ouders geen verklaring over de naam van het kind af, dan krijgt het kind de naam van de vader (art. 311-21 lid 1 Cc).⁷² Deze laatst vermelde regel geldt voor binnen huwelijk geboren kinderen, maar dus eveneens voor buiten huwelijk

⁶² Wet nr. 304 van 4-3-2002, Journal officiel van 5-3-2002, nog voor de in werking treding op 1-1-2005 gewijzigd door wet van 18-6-2003, Journal officiel van 19-6-2003. Zie Nast, StAZ 2004, 292, 293.

⁶³ Zie over het voordien geldende recht Coester, StAZ 1987, 196; Despeux, StAZ 2000, 195-206.

⁶⁴ Terré/Fenouillet, 155, 156.

⁶⁵ Tot dan werd de term "nom patronymique" gebruikt.

⁶⁶ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.1.1.

⁶⁷ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.2.2.

⁶⁸ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.1.8.

⁶⁹ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.2.4.

⁷⁰ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.1.2; T/F, 156.

⁷¹ Nast, StAZ 2004, 292.

⁷² Sturmhöfel, 134, 137.

geboren kinderen als moeder en vader het kind tegelijkertijd erkennen.⁷³

De gemeenschappelijk opvolgende kinderen krijgen allen de naam die aan het eerste kind is gegeven (art. 311-21 Cc).⁷⁴ De naamskeuze kan door de ouders slechts éénmaal worden gedaan (art. 311-23 Cc).

Kinderen hebben een gebruiksrecht ten aanzien van de geslachtsnaam van de ouder die zij niet hebben verworven, de *nom d'usage*.⁷⁵ Deze naam kan door volwassenen kinderen worden gebruikt naast zijn of haar geslachtsnaam. Voor minderjarige kinderen geldt dat de ouder die het ouderlijk gezag heeft, hierover kan beslissen.

5.3.2 *Bij erkenning/gerechtelijke vaststelling van het vaderschap*
Een buiten huwelijk geboren kind krijgt de geslachtsnaam van de ouder waarvan de afstamming het eerst is vastgesteld. Wordt daarna een familierechtelijke afstammingsrelatie tot stand gebracht met de tweede ouder, dan kunnen de ouders gedurende de minderjarigheid van het kind door middel van een gemeenschappelijke verklaring bepalen dat het minderjarige kind de naam krijgt van die ouder waarvan de afstamming als tweede werd vastgesteld of dat het kind een dubbele geslachtsnaam krijgt bestaande uit de namen van beide ouders in volgorde van voorkeur. Is het kind 13 jaar of ouder, dan is toestemming van het kind noodzakelijk. Er zal een aantekening van de naamswijziging in het geboorteregister moeten worden opgenomen.

5.3.3 *Bij adoptie*

Bij een *adoption plénière* (sterke adoptie waarbij de familierechtelijke betrekkingen van het kind met de oorspronkelijke ouder(s) volledig worden verbroken en vervangen door familierechtelijke betrekkingen met de adoptieouder(s)), krijgt een kind de naam van diegene die het adopteert. Bij *adoption plénière* door twee echtgenoten gezamenlijk gelden dezelfde regels als die voor binnen huwelijk geboren kinderen (art. 357 Cc).

Is er één adoptieouder dan verwerft het kind diens geslachtsnaam; is deze echter gehuwd dan kan de rechter beslissen dat het geadopteerde kind de geslachtsnaam krijgt van de echtgenoot of echtgenote van de adoptieouder, mits deze hiermee instemt.⁷⁶

Indien de echtgeno(o)t(e) van de adoptieouder is overleden of niet in staat is zijn wil te uiten, beslist de rechter op verzoek van de adoptieouders zelfstandig of het geadopteerde kind de geslachtsnaam van de overledene kan krijgen, na een onderzoek te hebben ingesteld bij de

erfgenamen of naaste familieleden van de overledene. Op verzoek van de adoptieouder(s) kunnen ook de voornamen van het kind worden gewijzigd door de rechter.

Bij *adoption simple* (zwakke adoptie, waarbij weliswaar familierechtelijke betrekkingen tussen het kind en de adoptieouder(s) worden geschapen, maar de familierechtelijke betrekkingen met de oorspronkelijke ouder(s) niet volledig worden verbroken) wordt de naam van de adoptieouder toegevoegd aan de naam van het geadopteerde kind (art. 363 Cc).⁷⁷

Vindt zwakke adoptie plaats door een echtpaar, dan wordt de geslachtsnaam van de man of die van de vrouw toegevoegd aan de geslachtsnaam van het geadopteerde kind. De rechter kan echter op verzoek van de adoptieouder(s) beslissen dat het kind enkel de geslachtsnaam krijgt van de adoptieouder, of bij adoptie door een echtpaar, slechts de geslachtsnaam van één van hen, of een dubbele geslachtsnaam samengesteld uit de namen van de adoptieouders.

5.4 Oplossing bij conflict ouders over de naamskeuze

Indien ouders wier afstamming tegelijkertijd is vastgesteld (in geval van een binnen huwelijk geboren kind of bij een buiten huwelijk geboren kind indien beide ouders in de geboorteakte zijn vermeld) het oneens zijn over de geslachtsnaam van het kind, krijgt het kind de naam van de vader (art. 311-21 Cc).⁷⁸

5.5 Eenheid van naam in het gezin

Het Franse recht kent het beginsel van eenheid van naam in het gezin. De opvolgende kinderen krijgen dezelfde geslachtsnaam die aan het eerste kind is gegeven (art. 311-21). Bij zwakke adoptie is niet per se sprake van naamseenheid binnen een gezin.

5.6 Oplossing ter voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Art. 311-21 Cc bepaalt dat een kind een geslachtsnaam kan krijgen die een combinatie is van de geslachtsnamen van beide ouders. Dragen de ouders al dubbele geslachtsnamen dan kan slechts één deel van deze geslachtsnamen worden doorgegeven als deze wordt gecombineerd met een (deel van) de geslachtsnaam van een andere ouder.⁷⁹ In Décret 2004-1159 wordt onderscheid gemaakt tussen samengestelde familienamen (*nom composé* zoals Giscard d'Estaing of Chaban-Delmas)⁸⁰ die niet gescheiden kunnen worden en

⁷³ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.1.3.

⁷⁴ Sturmhöfel, 134, 137.

⁷⁵ Men vergelijk het gebruiksrecht dat in Nederland echtgenoten en geregistreerde partners hebben ten aanzien van elkaar geslachtsnaam.

⁷⁶ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.1.5.; Terré/Fenouillet, 163.

⁷⁷ Sturmhöfel, 202; Terré/Fenouillet, 164.

⁷⁸ Guide pratique CIEC, France 2005, nr. 7.1.2 ; Nast, StAZ 2004, 292.

⁷⁹ Nast, StAZ 2004, 292.

⁸⁰ Deze voorbeelden en de overige in deze paragraaf zijn ontleend aan Nast, StAZ 2004, 293.

dubbele namen (*nom double*) die uit twee enkele naamsodelen kunnen bestaan maar ook uit samengestelde naamsodelen waarvan een deel niet gescheiden kan worden. De regeling is zeer complex. Daarom is bepaald dat een niet-scheidbare dubbele naam hetzelfde als afzonderlijke woorden zonder streepjes wordt geschreven (Giscard d'Estaing, Dubois de Lacime des Noës, Beaugard de Saint-Haon) of verbonden met een enkel koppelteken (-). Is een dubbele naam verbonden met het dubbel koppelteken (--) betekent dit dat de dubbele naam later gescheiden kan worden en niet in zijn geheel met een andere geslachtsnaam kan worden verbonden.⁸¹

Hebben beide ouders een dubbele naam, bijv. de moeder Dupont--Martin en de vader Masson--Pêcheur dan kunnen ze op grond van art. 311-21 Cc lid 4 kiezen uit de volgende mogelijkheden: alleen Dupont of Martin of Masson of Pêcheur, maar ze kunnen ook bepalen dat het kind de dubbele geslachtsnaam van de vader krijgt of de dubbele geslachtsnaam van de moeder of een nieuwe dubbele geslachtsnaam samengesteld uit beider namen zoals Dupont--Pêcheur of Martin-- Pêcheur of omgekeerd. Heeft een ouder een samengestelde naam (*nom composé*), bijv. Leroy-Beaulieu, dan kan deze naam niet gescheiden worden en zal het kind Dupont--Leroy-Beaulieu kunnen heten.

Wordt als een deel van een dubbele geslachtsnaam gekozen de naam van een buitenlandse ouder waarvan de geslachtsnaam bestaat uit meerdere woorden (bijv. een Spaanse of Portugese naam, dan wel een naam van Aziatische of Afrikaanse origine), dan moet worden beoordeeld of de naam al dan niet een ondeelbare entiteit is. Daarbij wordt rekening gehouden met de buitenlandse wetgeving. Uitgangspunt is dat de buitenlandse naam ondeelbaar is. Stellen betrokkenen dat de naam deelbaar is, dan moet dit worden aangetoond door middel van een verklaring van de bevoegde consulaire autoriteiten. Décret 2004-1159 van 29 oktober 2004 geeft als voorbeeld de naam Aït El Madini, die bijvoorbeeld met de naam Des Pres gecombineerd kan worden tot Aït El Madini – Des Pres.

5.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

Geslachtsnaamswijziging is in beginsel slechts mogelijk op grond van *un intérêt légitim* (een gerechtvaardigd belang) (art. 61 lid 1 Cc).

De wet noemt daarnaast slechts één grond voor het wijzigen van de geslachtsnaam uitdrukkelijk, namelijk het met uitsterven bedreigd zijn van de geslachtsnaam van een voorouder of familielid tot en met de vierde graad van verwantschap⁸² (art 61. lid 2 Cc).

⁸¹ Guide pratique CIEC, France 2005, nr. 7.1.

⁸² Dat wil zeggen de naam van een ouder, grootouder, overgrootouder of betovergrootouder, dan wel van een oom, tante, neef of nicht.

5.7.1 Van meerderjarigen

Van een *intérêt légitime* voor geslachtsnaamswijziging is sprake, als de naam bespottelijk of kleinerend is (*ridicule ou péjorative*) of een buitenlandse klank heeft (*consonance étrangère*).⁸³ Ook kunnen religieuze redenen of het verdwijnen van een naam een gerechtvaardigd belang opleveren. Als een bepaalde geslachtsnaam gedurende een heel lange periode (bijvoorbeeld 100 jaar) – achteraf bekeken ten onrechte – door een bepaalde familie openbaar en onbetwist is gevoerd, dan kan ook met succes een naamswijziging worden gevraagd, zodat de gevoerde naam de echte geslachtsnaam wordt.

Ook de bescherming van familieleden van strafrechtelijke slachtoffers kan een grond voor naamswijziging zijn, zelfs al dragen deze niet de betreffende naam. Eveneens kan een reden zijn gelegen in aantasting van de reputatie indien de naam wordt gebruikt door derden en verwijst naar een personage uit een boek of film of een willekeurig product. Ook de bescherming van het privéleven als gevolg van transsexualiteit is aanvaard als gerechtvaardigd belang voor een naamswijziging.

Buitenlanders die worden genaturaliseerd kunnen hun naam verfransen. Deze mogelijkheid is extra geregeld in wet nr. 72-964 van 25 oktober 1972.⁸⁴

Naamswijziging betreft alleen degene die de wijziging heeft verkregen, alsmede zijn/haar kinderen jonger dan 13 jaar. De andere echtgeno(o)t(e) heeft slechts een gebruiksrecht van de gewijzigde naam, zoals hij/zij ook had t.a.v. de oude naam.

Een naamswijziging vindt in Frankrijk plaats door een besluit (*décret*) van de President. Een verzoek tot naamswijziging dient te worden gericht aan de Minister van Justitie. Belanghebbenden kunnen binnen twee maanden na de publicatie in het *Journal officiel* van de voorgenomen naamswijziging daartegen bezwaar indienen. Een naamswijziging heeft pas effect indien binnen die twee maanden geen bezwaar is binnengekomen dan wel alle bezwaren zijn afgewezen. Een naamswijziging moet worden vermeld in de registers van de burgerlijke stand.

5.7.2 Van minderjarigen

Een kind jonger dan 13 jaar krijgt automatisch een gewijzigde geslachtsnaam indien de ouder(s) deze heeft/hebben gewijzigd (art. 61-2 Cc). Is het kind 13 jaar of ouder volgt dit niet automatisch meer, maar is zijn instemming met de wijziging nodig.⁸⁵ Ook de andere ouder moet met de

⁸³ Zie de site van Service-public: <http://vosdroits.service-public.fr/particuliers/F1656.xhtml>

⁸⁴ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006068453&dateTexte=20090208#LEGIARTI000006284383>

⁸⁵ Zie over dit "vetorecht" van het kind boven 13 jaar Raoul-Cormeil, *Revue de la recherche juridique* 2006, 791-811.

naamswijziging instemmen, indien deze ook ouderlijk gezag over het kind uitoefent.

5.8 De voornaam

5.8.1 Beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

De wet van II germinal an XI die de keuzevrijheid van voornamen zeer beperkte, werd afgeschaft door de wet van 8 januari 1993. Sindsdien hebben ouders een grote vrijheid. Ze worden nu niet meer verplicht om namen te kiezen die refereren aan de oude geschiedenis of aan namen die in gebruik waren in verschillende kalenders.⁸⁶ Nu geldt op grond van art. 57 Cc dat de voornamen van een kind gekozen kunnen worden gekozen door de vader en de moeder. Een voornaam mag echter niet alleen of in combinatie met de geslachtsnaam in strijd zijn met het belang van het kind of met de rechten van derden ter bescherming van hun geslachtsnamen. Lijkt dit wel het geval, dan zal de ambtenaar van de burgerlijke stand dit onmiddellijk voorleggen aan de officier van justitie. Deze kan de zaak weer voorleggen aan de familierechter. Vindt de rechter de voornaam inderdaad niet in het belang van het kind of in strijd met de rechten van derden, dan zal hij verwijdering uit de registers bevelen. Zonodig geeft de rechter zelf het kind een andere voornaam, indien de ouders dit nalaten, waarbij de rechter rekening zal houden met voornoemde belangen.

Als voornaam mag ook niet worden gekozen de geslachtsnaam van de ouder, wiens naam niet de geslachtsnaam van het kind wordt.⁸⁷

Het aantal voornamen is niet aan een maximum gebonden.

Als een ongehuwde vrouw van een kind bevalt en haar naam niet vermeld wil hebben in de geboorteakte (de zogenoemde *accouchement sous X*), mag zij niettemin voornamen aan het kind geven. Blijft een dergelijke naamskeuze achterwege of zijn de ouders onbekend, dan zal de ambtenaar van de burgerlijke stand het kind drie voornamen geven waarvan de derde voornaam de plaats inneemt van de geslachtsnaam.

5.8.2 Wijzigen van de voornaam

Art. 60 Cc staat het wijzigen van de voorna(m)en toe, mits er een gerechtvaardigd belang (*intérêt légitime*) is. Hetzelfde geldt voor het toevoegen of schrappen van voornamen. Voornaamswijziging voor een kind van 13 jaar of ouder vereist altijd diens instemming.

Voornaamswijziging kan langs twee verschillende wegen geschieden:

- door middel van een gerechtelijke procedure op verzoek van betrokkene of diens wettelijk vertegenwoordiger. Bij een *adoption plénière* kan de rechter op verzoek van de adoptieouders de voornamen van het geadopteerde kind wijzigen (art. 357 Cc);
- door middel van een administratieve procedure: in verband met naturalisatie kunnen een of meerdere voornamen worden verfranst. Dit is speciaal geregeld in wet 72/964 van 25 oktober 1972 (gewijzigd bij wet 93/22 van 8 januari 1993).

Uit de jurisprudentie blijkt wanneer een *intérêt légitime* wordt aangenomen. Zo werd voornaamswijziging toegestaan bij een Joods klinkende voornaam⁸⁸, alsook wijziging van een eenduidig moslimse voornaam in een christelijke voornaam.⁸⁹ Vaak zijn psychologische overwegingen reden tot voornaamswijziging.

Ook een voornaamswijziging dient te worden opgenomen in de registers van de Burgerlijke stand. Bij *adoption plénière* dient het vonnis dat de naamswijziging toestaat te worden gehecht aan de geboorteakte.

⁸⁶ Bijvoorbeeld kalenders met vermelding van de feestdagen van heiligen: 4 december (Barbara), 6 december (Nicolaas).

⁸⁷ Guide pratique CIEC, France 2005, 7.4.1.

⁸⁸ Terré/ Fenouillet, p. 182, met verwijzing naar een beschikking van de Cour de cassation 26-1-1965, Dalloz 1965, 216.

⁸⁹ Cour de cassation 6-3-1990, Dalloz 1990, 477.

6. Noorwegen

6.1 Algemeen

Het Noorse namenrecht is geregeld in de wet op de persoonsnamen (*Lov om personnavn - Navneloven*) van 7 juni 2002 (hierna aangeduid als: Navnelov) die op 1 januari 2003 in werking is getreden.⁹⁰ Het Noorse recht kent behalve de voornaam (*fornavn*) en de geslachtsnaam (*etternavn*)⁹¹ ook de zogenoemde tussennaam (*mellomnavn*). Deze tussennaam wordt geplaatst na de voornaam en voor de (dubbele) geslachtsnaam.⁹²

Op 1 januari 2009 is de 'trouwen-voor-een-ieder wet' (*felles ekteskapslov*)⁹³ in werking getreden. Deze wet maakt het nu ook voor paren van gelijk geslacht mogelijk om een huwelijk te sluiten. Het 'geregistreerd partnerschap' dat slechts voor gelijkgeslachtelijke relaties openstond, is komen te vervallen en daarmee ook de aan het geregistreerd partnerschap gerelateerde naamrechtelijke bepalingen.⁹⁴

6.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk op de geslachtsnaam

Noorwegen kent niet het systeem van een verplichte huwelijksnaam. Ingevolge § 4 lid 1 onder 4 Navnelov mag een echtgenoot echter wel de geslachtsnaam of de tussennaam van de andere echtgenoot aannemen, mits deze niet is verkregen door een vorig huwelijk of partnerschap (*samboerskap*). Toestemming van de andere echtgenoot is hiervoor niet vereist⁹⁵, dit in tegenstelling tot de vorige Navnelov van 1964.⁹⁶ Hoewel de naam van de voormalige echtgenoot bij echtscheiding of overlijden niet vervalt, mag deze niet worden overgedragen aan een eventuele nieuwe echtgenoot of partner (§4 lid 1 onder 4 Navnelov).⁹⁷ § 4 lid 2 bepaalt dat ook ongehuwden, als zij ten minste twee jaar samenwonen (*samboere*) of gemeenschappelijke kinderen hebben, elkaanders naam kunnen kiezen (§ 4 lid 1 onder 5 en 6 Navnelov). Deze regeling geldt ook voor samenwonenden

⁹⁰ Laatstelijk gewijzigd door wet nr. 63 van 29-6-2007, in werking op 1-1-2008.

⁹¹ Tot 2003 werd voor geslachtsnaam de term *slektsnavn* ('geslachtsnaam') gebruikt. Doordat de nieuwe wet veel meer vrijheid geeft voor de keuze van de geslachtsnaam is thans voor de term *etternavn* ('achternaam') gekozen.

⁹² Vgl. Willeke, StAZ 2004, 182-183.

⁹³ Wet van 17 juni 2008, raadpleegbaar op: <http://www.lovdato.no/all/nl-19910704-047.html>

⁹⁴ Zie hierover het Engelstalige persbericht op: <http://www.regjeringen.no/en/dep/bl/Topics/Homosexuality/a-marriage-act-for-all--entering-into-fo.html?id=509376>

⁹⁵ Sectie 3.5.4 al. 1 Circulaire bij de namenwet (Rundskriv) G-20/2002, van 15-11-2002.

⁹⁶ § 10 lid 3 Lov om personnavn van 29-5-1964.

⁹⁷ Zie ook S.3.5.4 al. 2 evenals S. 3.9.3 Rundskriv.

van hetzelfde geslacht.⁹⁸

6.3 De geslachtsnaam van kinderen: keuzemogelijkheden

6.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe Navnelov in 2003 kunnen zij die het ouderlijk gezag over een kind uitoefenen altijd zelf diens naam kiezen. Voorheen was een keuze enkel mogelijk was wanneer de ouders niet beiden dezelfde geslachtsnaam hadden.⁹⁹ § 2 Navnelov verplicht tot het kiezen van een voor- en achternaam voor het kind (*Plikt til å velge navn for barn*). De keuze moet binnen zes maanden na geboorte van het kind door degene die ouderlijke verantwoordelijkheid voor het kind draagt, zijn medegeedeeld aan de belastingdienst.¹⁰⁰ Na overschrijding van deze termijn of wanneer de naamskeuze door de belastingdienst niet kan worden aanvaard (*eller uten at meldingen kan godtas*) krijgt het kind de naam van de moeder. Dit geldt echter niet wanneer de moeder een achternaam draagt die de voornaam is van een van haar ouders –of indien de traditie van haar het toestaat: haar grootouders – met een achtervoegsel dat het geslacht aanduidt¹⁰¹, de zogeheten 'parentonymer' (patronymicum of matronymicum).¹⁰² Wanneer de moeder een dubbele naam heeft waarvan één een parentonym, dan verwerft het kind de andere naam als geslachtsnaam.¹⁰³ Heeft de moeder geen andere naam, dan zal het kind de voornaam van de moeder dragen met een achtervoegsel dat het geslacht van het kind aanduidt (§ 2 Lid 2 Navnelov).

Een tussennaam kiezen valt niet onder de naamsplicht (*plikt til å ha navn*) maar is optioneel. De tussennaam wordt geregistreerd mits deze voldoet aan dezelfde voorwaarden geldend voor een achternaam (§ 9 Navnelov).

Ouders hebben bij de keuze van de geslachtsnaam van hun kind zeer grote vrijheid. Een geslachtsnaam die door meer dan 200 personen in Noorwegen als geslachtsnaam wordt gedragen, mag altijd worden gekozen zonder dat toestemming van de dragers van die naam is vereist. Wordt de naam door minder dan 200 personen gedragen dan is voor de keuze van die naam de toestemming van alle dragers nodig. Namen die niet in het centrale bevolkingsregister (*sentrale folkeregister*) geregistreerd zijn, kunnen ook steeds worden gekozen. Dat laatste is in beginsel slechts in drie gevallen anders (§ 3 Navnelov):

⁹⁸ S.10.2 al. 3 NOU 2001:1, 20-12-2000, evenals S. 3.5.8 al. 7 Rundskriv.

⁹⁹ Ouders die dezelfde geslachtsnaam droegen omdat de ene de naam van de ander had aangenomen, konden dus voor hun kind niet een andere geslachtsnaam kiezen.

¹⁰⁰ Zie hierover ook par. 7 over de mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam.

¹⁰¹ Zoals mogelijk is ingevolge § 4 lid 1 onder 2.

¹⁰² Zie ook Ring/Olsen-Ring, StAZ 2004, 226, evenals S. 2.3.6.1 al. 5 Rundskriv.

¹⁰³ S. 2.3.6.1 al. 5 Rundskriv.

- indien de naam zo sterk lijkt op een bestaande door minder dan 200 personen gedragen naam, dat gevaar voor verwisseling bestaat, tenzij alle dragers van de naam toestemmen;¹⁰⁴
- als de naam overeenkomt met de naam van een onderneming, merk of dergelijke, of met de naam van een stichting, vereniging, instituut of een kunstenaarsnaam;
- als de naam in het centraal bevolkingsregister geregistreerd staat als voornaam, tenzij deze oorspronkelijk een geslachtsnaam was of uit een traditie komt die niet onderscheidt tussen voornaam en geslachtsnaam.

Ook als de desbetreffende geslachtsnaam door minder dan 200 personen wordt gedragen mag deze worden gekozen, indien het de geslachtsnaam of tussennaam van een ouder, grootouder, overgrootouder of betovergrootouder is. Een uitzondering geldt echter voor de geslachtsnaam of tussennaam die een van deze personen door een vroeger huwelijk of samenwonen had verworven (§ 4 lid 1 onder 1 Navnelov).

Als geslachtsnaam kan ook een dubbele naam (d.w.z. twee geslachtsnamen die met een koppelteken (*bindestrek*) met elkaar worden verbonden) worden gekozen (§ 7 Navnelov). Ook de tussennaam kan uit een dubbele naam bestaan. Achtergrond hiervan is de gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Door het kiezen van een dubbele geslachtsnaam voor het kind hoeft geen van beide ouders te wijken voor de ander bij het doorgeven van een (gedeelte van) hun geslachtsnaam aan het kind.

6.3.2 Bij erkenning/gerechtelijke vaststelling van het vaderschap
Erkenning en gerechtelijke vaststelling van het vaderschap hebben geen directe naamrechtelijke gevolgen. Wel kan namens het kind wijziging in de naam van de vader worden gevraagd door degene die de ouderlijke verantwoordelijkheid draagt.

6.3.3 Bij adoptie
De adoptiewet (*Lov om adopsjon*) bepaalt in §13 dat een geadopteerd kind dezelfde juridische status krijgt als eigen kinderen (*egnefødte barn*) van de adoptieouder.¹⁰⁵ Door adoptie verwerft een geadopteerd kind in beginsel de naam van de adoptieouder (§ 5 navnelov). Wanneer echtgenoten samen een kind adopteren, zal het kind de achternaam van de adoptiemoeder dragen (§ 5 lid 2 navnelov).

Dit geldt echter niet:

- wanneer het geadopteerde kind ouder dan 18 is;¹⁰⁶

¹⁰⁴ Echter, zelfs in dat geval zou men de naam nog kunnen dragen indien men een speciale band (*særlig tilknytning*) met de naam kan aantonen. Zie hierover S. 3.5.8 al. 4 Rundskriv.

¹⁰⁵ Lov om adopsjon LOV-1986-02-28-8, in werking getreden 1-1-1987 en laatstelijk gewijzigd per 1-1-2009.

¹⁰⁶ § 5 lid 1, zie vooral ook S.3.6.2 Rundskriv.

- wanneer de ene echtgenoot de kinderen van de ander adopteert;¹⁰⁷
- wanneer door de adoptieouders anders aangegeven is tijdens adoptieprocedure.¹⁰⁸

Indien de adoptieouders tijdens de adoptieprocedure zelf de geslachtsnaam van hun adoptiekind kiezen, hebben zij daarbij zeer ruime mogelijkheden. § 4 lid 3 Navnelov voorziet voor een geadopteerd kind in de mogelijkheid om de geslachtsnaam te dragen van de biologische of de adoptiefamilie (van ouders tot en met betovergrootouders (§ 4 lid 1 onder 1)).¹⁰⁹ Maar ook andere namen zijn mogelijk. In beginsel is de keuze geheel vrij.

6.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kinderen

Wanneer twee ouders tezamen de ouderlijke verantwoordelijkheid hebben, zullen beiden toestemming voor de naamskeuze moeten verlenen (§ 12 Navnelov). Als binnen de termijn van zes maanden na de geboorte geen naamskeuze heeft plaatsgevonden – bijvoorbeeld omdat de ouders het niet met elkaar eens werden – dan krijgt het kind de geslachtsnaam van de moeder (zie par. 6.3). Tot het moment van de naamskeuze, respectievelijk het verstrijken van zes maanden na de geboorte is het kind met de geslachtsnaam van de moeder en aanduiding van het geslacht (jongen of meisje) geregistreerd.¹¹⁰

6.5 Geen eenheid van naam in het gezin

Het Noorse recht kent geen bepalingen die beogen dat volle broers en zussen dezelfde geslachtsnaam dragen.¹¹¹ Eenheid van naam in het gezin kan wel als argument worden gebruikt om een naam te verkrijgen die anders wellicht niet beschikbaar is, teneinde aan te tonen dat een ‘bijzondere band’ met de desbetreffende naam bestaat (§ 4 lid 1 onder 9 Navnelov). Dit geldt bijvoorbeeld voor de al vermelde kinderen van twee samenwonende personen die stammen uit een vorige relatie een van hen.¹¹²

6.6 Oplossing ter voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Zoals al vermeld¹¹³ is het mogelijk een naam aan te nemen die uit twee geslachtsnamen bestaat, verbonden door een

¹⁰⁷ § 5 tweede zin Navnelov

¹⁰⁸ S.3.6.1 Rundskriv.

¹⁰⁹ § 4 lid 3, zie ook: S.3.6.5 Rundskriv.

¹¹⁰ Inlichting van Anne Irene Rysjedal, Afdeling for fastsetting, Folkeregisterseksjon, Skat West, in een e-mail van 25 februari 2009.

¹¹¹ Dit werd ons bevestigd door Prof. Dr. iur Gerhard Ring en dr. Line Olsen-Ring van de TU Bergakademie Freiberg in een e-mailbericht van 30-1-2009.

¹¹² Par. 6.3.2 de z.g.n. “særkullbarn”.

¹¹³ Par. 6.3.1.

koppelteken (*bindestrek*), de zogenaamde dubbele achternaam (*doble etternavn*). Het is niet mogelijk om een geslachtsnaam te kiezen die is samengesteld uit meer dan twee achternamen verbonden door een verbindingsstreepje.¹¹⁴ Door een dubbele geslachtsnaam te beschouwen als twee aparte namen die zijn verbonden door een streepje zorgt § 7 Navnelov er voor dat een samengestelde geslachtsnaam niet langer kan worden dan twee losse geslachtsnamen verbonden door een koppelteken.¹¹⁵

6.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

De bevoegde autoriteit voor het wijzigen of schrappen van een naam is in eerste instantie de belastingdienst (*skattekontoret*) (§11 lid 1 Navnelov). Wanneer betrokkene het niet eens is met de door de belastingdienst genomen beslissing, is beroep hiertegen bij de provinciegouverneur (*fylkesmann*) mogelijk.

Er is grote vrijheid om de geslachtsnaam te wijzigen. Een aanvraag tot naamskeuze of -wijziging kan alleen dan niet worden aanvaard indien er sterke gronden (*sterke grunner*) zijn om aan te nemen dat de naam grote nadelen (*vesentlig ulempe*) voor de desbetreffende persoon oplevert (§ 10 Navnelov).

6.7.1 Van minderjarigen

Een algemene beperking met betrekking tot naamswijziging voor personen die de leeftijd van 18 jaar al hebben bereikt is te vinden in §10 Navnelov. Hierin staat dat een naam niet vaker dan ééns in de tien jaar mag worden gewijzigd. De uitzonderingen hierop zijn:

- het verwerven van de geslachtsnaam van een echtgenoot of iemand waarmee hij/zij ten minste twee jaar heeft samengewoond of gezamenlijke kinderen heeft (§10 lid 2 onder 1 Navnelov);
- het terug aannemen van een vroegere geslachtsnaam (§10 lid 2 onder 2 Navnelov);
- het aannemen van de geslachtsnaam van stief-, pleeg- of adoptie-ouders (§10 lid 2 onder 3 Navnelov);
- wanneer hier speciale redenen (*særlige grunner*) voor zijn (§10 lid 2 onder 5 Navnelov).

Wanneer men een beroep doet op het bestaan van speciale redenen, geldt als subsidiaire voorwaarde dat de aangevoerde reden publiekelijk bekend (*det offentlige hvorfor*) wordt gemaakt, waarna zal worden beslist of deze reden geaccepteerd wordt. Buiten kijf staat dat simpelweg een nieuwe naam willen niet afdoende zal zijn.¹¹⁶

Een persoon kan verzoeken zijn geslachtsnaam te wijzigen in elke naam die ook direct na geboorte had kunnen

worden gekozen. Boven in paragraaf 6.2 werd reeds vermeld dat echtgenoten/ partners ook elkaars naam kunnen aannemen. § 4 Navnelov geeft nog een aantal andere mogelijkheden van namen die mogen worden gekozen:

- de geslachtsnaam of tussennaam van een ouder, grootouder, overgrootouder of betovergrootouder, mits deze niet zijn verworven door een vroeger huwelijk of samenwonen;¹¹⁷
- een voornaam van een ouder met een achtervoegsel dat de familierelatie aantoont (-son, -dotter);¹¹⁸
- het terug aannemen van een vroegere achter- of tussennaam, mits deze niet is verkregen door middel van huwelijk of partnerschap (§ 4 lid 1 onder 7 Navnelov);
- naam van een boerderij/landgoed;
- wanneer er overigens een speciale band (*særlig tilknytning*) kan worden aangetoond met de gewenste naam (§ 4 lid 1 onder 9 Navnelov).¹¹⁹

Opmerkelijk is ook dat § 6 lid 2 Navnelov expliciet stelt dat verandering van de geslachtsaanduiding niet moet worden aangemerkt als geslachtsnaamswijziging. Zo mag een vrouw met de uit de Slavische cultuurtraditie stammende naam 'Pavlov' deze naam wijzigen in de vrouwelijke vorm 'Pavlova'.

6.7.2 Van minderjarigen

Voor een minderjarige kan geslachtsnaamswijziging worden verzocht door degenen die de ouderlijke verantwoordelijkheid dragen. Heeft het kind al ten minste de leeftijd van 12 jaar bereikt, dan is de toestemming van het kind zelf ook een vereiste (§ 12 Navnelov).

Kinderen kunnen ingevolge § 4 lid 1 onder 6 Navnelov de geslachtsnaam van hun stief- of pleegouder krijgen, mits deze daarmee instemt.¹²⁰ Ook postuum mag de naam nog worden aangenomen van een stief- of pleegouder, indien deze bij leven geen bezwaar bij actief gebruik van de desbetreffende naam maakte, zo bepaalde de hoogste Noorse rechter (*Høyesterett*) al in 1966.¹²¹

Het is niet ongewoon dat mensen die samenwonen al kinderen uit een vorige relatie hebben. Deze kinderen, de zogenoemde *særkullbarn*, kunnen geen aanspraak maken op toepassing van § 4 lid 1 onder 6, aangezien een huwelijk van de '(pleeg)ouders' hiervoor een vereiste is.

¹¹⁷ § 4 lid 1 onder 1 Navnelov. Dit om tegemoet te komen aan de Sami-cultuur, waarin dit traditie is, zie ook: S.5.2.2.1 Rundskriv.

¹¹⁸ § 4 lid 1 onder 2 Navnelov. Wederom met oog op Sami-gebruik ingevoerd: S.5.2.2.2 Rundskriv.

¹¹⁹ Voorbeelden hiervan zijn gevallen waarin eenheid van naam in gezin wenselijk zou zijn (par. 6.3.2 en 6.5) of wanneer men een naam zou willen aannemen die gedragen is door familieleden verder terug dan de betovergrootouder, zie hierover S.5.2.2.3 Rundskriv.

¹²⁰ Zie voor een definitie van het begrip 'pleegouder' de Wet Kinderopvang (*barnevernloven*) van 17-7-1992 No. 100. Zie verder S.3.5.5 Rundskriv.

¹²¹ S.3.5.5 al. 4 en 5 Rundskriv, evenals Rundskriv G-150/91, 32 en 3.2.5.5.3 § 9 nr. 2 NOU 2001: 1.

¹¹⁴ S.2.3.4 al. 1 Rundskriv.

¹¹⁵ S.3.5.2 al. 2; S.3.7 en S.3.9.4 Rundskriv, zie ook NOU 2001:1 S.8.4 en 11.3.4.

¹¹⁶ S.2.3.7.3 al. 3 Rundskriv.

Hebben twee samenwonenden echter gezamenlijk ook kinderen met de gewenste naam, dan kan op grond van wenselijke eenheid van naam (*navnelikhet*) een beroep worden gedaan op § 4 lid 1 onder 9 Navnelov. De desbetreffende naam kan dan toch worden aangenomen omdat dan daarmee een ‘speciale band’ (*særlig tilknytning*) kan worden aangetoond.¹²²

6.8 De voornaam

6.8.1 Beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

Een ieder moet een of meerdere voornamen hebben (§ 1 Navnelov).¹²³

§ 8 Navnelov bepaalt dat een voornaam niet mag worden gekozen indien deze in het centrale bevolkingsregister (*sentrale folkeregister*) geregistreerd staat of stond in de lijst van geslachtsnamen of tussennamen, tenzij deze naam traditioneel ook als voornaam werd gebruikt.

Jongensnamen mogen niet voor meisjes worden gebruikt en vice versa. Dit is echter meer een theoretisch dan praktisch punt, aangezien de uitzonderingen op deze regel talrijk zijn.¹²⁴ Zo is bijvoorbeeld een naam die van origine voor beide geslachten kan worden gebruikt, wel toegestaan.

6.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

De wijziging van een voornaam gaat via eenzelfde procedure als bij de wijziging van een geslachtsnaam of tussennaam. Een naam kan worden geschrapt of vervangen door een andere voornaam (§11 Navnelov). Ook hier bestaat weer grote vrijheid. Een naam wordt slechts geweigerd wanneer deze grote nadelen (*vesentlig ulempe*) voor de persoon zou veroorzaken.¹²⁵

Een kind ouder dan 12 jaar moet met de verzochte wijziging instemmen. Een jonger kind moet worden gehoord en met diens mening moet in beginsel rekening worden gehouden.¹²⁶ De Noorse wet voorziet niet in de verplichting om de mening van een ouder die geen ouderlijke verantwoordelijkheid uitoefent over verzoek tot voornaamswijziging te horen.¹²⁷

¹²² S.3.5.8 al. 5 Rundskriv.

¹²³ S.2.3.4 al. 1 Rundskriv.

¹²⁴ S.2.3.7.1 al. 3 Rundskriv.

¹²⁵ § 10 Navnelov.

¹²⁶ § 12 Navnelov, zie ook S.2.3.6.2 al. 3 Rundskriv.

¹²⁷ S.2.3.6.2 al. 4 Rundskriv.

7. Spanje

7.1 Algemeen

Het Spaanse naamrecht is geregeld in boek 1 van het Spaanse Burgerlijk Wetboek (*Código Civil (CC)*), in de Wet op de registers van de Burgerlijke stand van 8 juni 1957 (*Ley de 8 de junio de 1957, sobre el Registro Civil (LRC)*) en in het Reglement op de Registers van de Burgerlijke stand (*Reglamento del Registro Civil (RRC)*).

Het Spaanse recht wordt van oudsher¹²⁸ gekenmerkt door het fenomeen van de dubbele achternaam (*apellidos*), meestal een combinatie van het eerste deel van de geslachtsnaam van de vader en het eerste deel van de geslachtsnaam van de moeder.

7.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/ geregistreerd partnerschap

Een huwelijk heeft van rechtswege geen gevolgen voor de geslachtsnaam van de echtgenoten: ieder behoudt zijn/haar geslachtsnaam.

De vrouw heeft het recht om in het maatschappelijk verkeer de geslachtsnaam van haar echtgenoot te gebruiken (art. 137 lid 2 RRC). Zij kan dat doen door beide namen van haar echtgenoot te gebruiken of diens eerste naam, voorafgegaan door het woord *de*, aan haar geslachtsnaam toe te voegen.¹²⁹ Na een scheiding is het gebruikelijk dat de vrouw weer uitsluitend haar eigen naam gebruikt.¹³⁰ Een niet-hertrouwde weduwe kan op grond van het gewonterecht de naam van haar overleden echtgenoot blijven gebruiken.¹³¹

7.3 De geslachtsnaam van kinderen: keuzemogelijkheden

7.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

In het Spaanse recht is de naamgeving van kinderen gekoppeld aan de afstamming. Als beide ouders bekend zijn (door huwelijk of erkenning) krijgt het kind als geslachtsnaam het eerste gedeelte van de dubbele geslachtsnaam van de vader en daaropvolgend het eerste gedeelte van de dubbele geslachtsnaam van de moeder (art. 194 RRC). De ouders kunnen sinds wetswijziging van 5 november 1999, in werking getreden op 7 februari 2000¹³², bij de inschrijving van de geboorte van hun eerste kind door een daartoe strekkende gezamenlijke verklaring de volgorde van die namen omkeren. Deze volgorde geldt vervolgens voor al hun volgende kinderen. Is slechts één ouder bekend, dan

krijgt het kind beide namen van de ouder, waarbij deze zelf de volgorde kan bepalen. Ook hier geldt dat bij eventuele volgende kinderen van alleen deze ouder, dezelfde naamsvolgorde moet worden aangehouden. Het kind kan vanaf het bereiken van de meerderjarigheid de volgorde van zijn namen veranderen (art. 109 lid 4 CC, art. 55 lid 4 LRC, art. 194 RRC).¹³³

7.3.2 Bij veroordeling of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap

Indien de biologische vader strafrechtelijk veroordeeld is voor een sexueel misdrijf waaruit het kind is geboren of indien het vaderschap tegen zijn wil gerechtelijk is vastgesteld, krijgt het kind niet de naam van de vader tenzij het kind of diens wettelijke vertegenwoordiger daarom verzoekt (art. 111 CC).

7.3.3 Bij adoptie

Wanneer een (echt)paar een kind adopteert, krijgt het kind de eerste namen van elk van de adoptieouders. Wordt het kind door één persoon geadopteerd, dan krijgt het beide namen van de adoptieouder. Ingeval een kind geadopteerd wordt door een persoon die een relatie heeft met de biologische ouder, behoudt het geadopteerde kind één naam van de biologische ouder en krijgt het één naam van de adoptieouder (art. 108 en 109 CC, art. 56 LRC, art. 201 RRC).

7.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kinderen

Als de ouders geen gezamenlijke keuze maken voor een andere volgorde van namen, wordt de door art. 194 RRC aangegeven volgorde aangehouden, dat wil zeggen het kind krijgt als geslachtsnaam een dubbele naam bestaande uit het eerste deel van de geslachtsnaam van de vader gevolgd door het eerste deel van de geslachtsnaam van de moeder.

7.5 Eenheid van naam in het gezin

In het Spaanse recht is vastgelegd dat kinderen uit eenzelfde relatie (volle broers en zussen) dezelfde geslachtsnaam hebben. De volgorde van de namen binnen de dubbele geslachtsnaam die – impliciet of expliciet – gekozen is bij het eerste kind, geldt vervolgens voor alle volgende kinderen uit die relatie (art. 109 lid 3 CC).¹³⁴

7.6 Oplossing ter voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Het Spaanse recht hanteert de regel dat iedereen een uit twee namen bestaande geslachtsnaam heeft en dat een kind steeds de eerste naam van de geslachtsnaam van beide

¹²⁸ Flägel, StAZ 1995, 229.

¹²⁹ Bergmann/Ferid, Spanien, 2005, 28.

¹³⁰ Guide pratique CIEC, Espagne 2003, 7.2.5.

¹³¹ Guide pratique CIEC, Espagne 2003, 7.2.4.

¹³² Bergmann/Ferid, Spanien, 2005, 29; Mittelbach, StAZ 2000, 183, 184.

¹³³ Sturmhöfel, 133.

¹³⁴ Sturmhöfel, 137.

ouders krijgt. Indien er maar één ouder bekend is, krijgt het kind beide namen van die ouder. Een gehuwde vrouw kan ook een uit drie delen bestaande geslachtsnaam voeren door aan haar eigen dubbele naam het eerste gedeelte van de dubbele geslachtsnaam van haar echtgenoot toe te voegen voorafgaand door de aanduiding 'de' (zie boven paragraaf 7.2).

7.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

Wijziging van de geslachtsnaam is slechts mogelijk in de situaties en op de wijze die door de wet zijn aangegeven. In sommige gevallen kan een wijziging worden bewerkstelligd via een verklaring bij de burgerlijke stand. Dat geldt voor:

- wijziging van de volgorde van de namen binnen de dubbele geslachtsnaam. Elke meerderjarige kan op grond van art. 109 CC en art. 55 LRC zonder opgave van redenen verzoeken om de volgorde van zijn achternamen te wijzigen. Ook ouders van kinderen die op 7 februari 2000¹³⁵ nog niet meerderjarig waren kunnen op grond van een overgangsregeling voor hun minderjarige kinderen alsnog wijziging van naamsvolgorde aanvragen;¹³⁶
- toevoeging van het woordje *de* (van) vóór de eerste naam die tevens een voornaam is of die met een voornaam begint (art. 195 RRC);
- wijziging van de schrijfwijze van de namen volgens de spellingsregels van een van de Spaanse talen waar de betreffende naam van afkomstig is (Baskisch, Catalaans e.d.) (art. 55 lid 6 LRC).

In enkele andere situaties geldt dat wijziging mogelijk is via de rechter (art. 59 LRC en art. 209 RRC). Dit kan gebeuren in verband met (wijziging in) de afstammingsgegevens. Zo kan zich de situatie voordoen dat enige tijd na de geboorteaangifte blijkt dat van onjuiste afstammingsgegevens is uitgegaan of dat ontbrekende gegevens alsnog bekend zijn geworden. In dergelijke gevallen kan verzocht worden om de geslachtsnaam aan te passen aan de correcte afstammingsgegevens.

Na een dergelijke aanpassing kan overigens steeds verzocht worden om de naam opnieuw te wijzigen in de naam die voorheen werd gebruikt. Een dergelijk verzoek dient door of namens een kind binnen twee maanden na de wijziging te worden ingediend of door betrokkene na het bereiken van de meerderjarigheid.

Een verzoek tot naamswijziging kan ook worden gedaan indien bij de bepaling van de geslachtsnaam ter gelegenheid van het opmaken van de geboorteakte van een kind de wettelijke regels niet in acht genomen zijn.

Tot slot kan een rechterlijke naamswijziging worden

verzocht om een buitenlandse naam te vertalen of aan te passen aan de regels van de Spaanse uitspraak.

In al deze gevallen wordt een wijzigingsverzoek slechts toegewezen indien het verzoek is gebaseerd op wettelijke gronden (*justa causa*) en indien de wijziging geen nadeel voor derden oplevert (art. 60 LRC en art. 210 RRC).

In alle andere gevallen kan een verzoek tot geslachtsnaamswijziging worden ingediend bij het ministerie van Justitie, wanneer er sprake is van een naam die tegen de waardigheid indruist (*contrario al decoro*) of die ernstige nadelen (*graves inconvenientes*) veroorzaakt, ter vermijding van het verdwijnen van een Spaanse naam (*la desaparición de un apellido español*) of om de schrijfwijze van de naam in overeenstemming te brengen met een van de officiële Spaanse talen (art. 57 en 58 lid 1 LRC en de art. 206, 207 en 208 lid 1 RRC).

Bij ontbreken van de eerdergenoemde gronden kan onder zeer bijzondere omstandigheden in dringende gevallen naamswijziging op voorstel van het Ministerie van Justitie via koninklijk besluit worden gerealiseerd. Hierover dient advies te worden uitgebracht door de Raad van State (*Consejo de Estado*) (art. 58 lid 2 LRC en art. 208 lid 2 RRC). Elke naamswijziging dient te worden vermeld op de geboorteakte van betrokkene en alle daarvan afgeleide documenten (art. 62 LRC, art. 218 RRC). De naamswijziging strekt zich uit tot de nakomelingen van de betrokkene: zowel de kinderen die nog onder ouderlijk gezag staan, maar ook alle andere nakomelingen voor zover die althans binnen twee maanden na inschrijving van de wijziging expliciet te kennen geven dat zij instemmen met de naamswijziging van hun (groot)ouder (art. 61 LRC en art. 217 RRC).

7.8 De voornaam

7.8.1 Beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

Elk kind kan maximaal twee enkelvoudige voornamen (*Juan Carlos*) of één samengestelde voornaam (*Maria del Pilar*) krijgen. Verboden zijn¹³⁷:

- voornamen, die afzonderlijk of in combinatie, de waardigheid van een persoon aantasten (*contrarios al decoro*), zoals bijvoorbeeld scheldwoorden;
- afkortingen of verkleiningsvormen van voornamen;
- dezelfde voornamen als die van een (nog levende) broer of zus;
- voornamen die verwarring kunnen geven over de identiteit (*confusa la identificación*) of de sexe van de persoon (art. 54 LRC en art. 192 RRC).

Het is aan de vader of de moeder om een of twee voornamen te kiezen. Als er geen juridische ouders zijn, is de keuze aan degene die het kind verzorgt. Wordt er geen naam

¹³⁵ In werking treden van de wetswijziging ten aanzien van de naamскеuzemogelijkheid.

¹³⁶ Bergmann/Ferid, Spanien, 2005, 29.

¹³⁷ Vergelijk Degreif, StAZ 1985, 198-201, alsmede StAZ 1995, 50.

gekozen of zijn de ouders niet bekend, dan kent de ambtenaar van de burgerlijke stand een veel voorkomende voornaam (*de uso corriente*) toe (art. 55 LRC en art. 193 RCC). De voornamen worden vermeld in de geboorteakte (art. 53 en 54 LRC; art. 193 RCC).

7.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

Voornamswijziging wordt alleen toegestaan indien er sprake is van wettelijke gronden (*justa causa*) en voor zover de wijziging geen derden benadeelt (art. 60 LRC en art. 210 RCC).

De mogelijkheden tot wijziging van een voornaam zijn nauwkeurig omschreven.

Indien men een voornaam wenst te vervangen door een *equivalente onomástico* in een van de Spaanse talen (bijvoorbeeld in het Baskisch of Catalaans), kan dat via een verklaring bij de burgerlijke stand (art. 54 LRC).

Bij de rechtbank kan een beschikking gevraagd worden tot wijziging van een voornaam die toegekend is zonder de wettelijke regels in acht te nemen, tot toekenning van de gewoonlijk gebruikte voornaam (*el usado habitualmente*) en tot vertaling van een buitenlandse voornaam in een Spaanse voornaam (art. 59 LRC en art. 209 RCC).

In andere gevallen moet voornamswijziging worden aangevraagd bij het ministerie van Justitie (art. 57 LRC en art. 209 RCC).

Van wijziging van een voornaam dient aantekening te worden gemaakt op de geboorteakte van betrokkene en alle daarvan afgeleide documenten, daarbij inbegrepen de geboorteaktes van zijn/haar eventuele kinderen (art. 60 LRC).

8. Zweden

8.1 Algemeen

Het Zweedse namenrecht is geregeld in de *Namnlag* (wet 1982: 670) die op 1 januari 1983 in werking is getreden.¹³⁸ Het Zweedse recht kent behalve de voornaam (*förmann*) en de geslachtsnaam (*efternamn*) ook de zogenoemde tussennaam (*mellannamn*). Deze tussennaam wordt geplaatst na de voornaam en voor de geslachtsnaam. De tussennaam is vaak de geslachtsnaam van een ouder of een partner.

8.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/geregistreerd partnerschap

Door huwelijkssluiting verandert de geslachtsnaam van de echtgenoten niet van rechtswege. Het Zweedse recht kent echter wel de mogelijkheid om een huwelijksnaam aan te nemen. Toekomstige echtgenoten kunnen door een daartoe bij de belastingdienst (*Skatteverket*) af te leggen verklaring bewerkstelligen dat de geslachtsnaam van een van hen de gemeenschappelijke geslachtsnaam wordt (§ 9 *Namnlag*).¹³⁹ De door een eerder huwelijk verworven geslachtsnaam kan niet tot huwelijksnaam worden gekozen.¹⁴⁰ Als echtgenoten beiden hun tot nog toe gevoerde geslachtsnaam hebben behouden, kunnen ze gedurende het huwelijk de geslachtsnaam van de ander aannemen door een daartoe strekkende verklaring bij de belastingdienst. Door een bij de belastingdienst af te leggen verklaring kan een echtgenoot de gemeenschappelijke huwelijksnaam ook weer vervangen door de geslachtsnaam die deze laatstelijk als ongehuwde heeft gedragen (§ 10 *Namnlag*). Een echtgenoot wiens naam niet huwelijksnaam wordt, kan haar of zijn oorspronkelijke geslachtsnaam als tussennaam (*mellannamn*) voeren (§ 24 lid 1 *Namnlag*).¹⁴¹ Het resultaat daarvan lijkt dan sterk op in andere rechtsstelsels bekende dubbele namen, maar is dit strikt genomen niet.¹⁴² Als echtgenoten geen gemeenschappelijke geslachtsnaam hebben, is een echtgenoot met toestemming van de andere echtgenoot ook gerechtigd om diens geslachtsnaam als tussennaam te voeren. Wil men een tussennaam voeren, dan dient een daartoe strekkende verklaring bij de belastingdienst te worden afgelegd (§ 29 lid 2 *Namnlag*).

8.3 De geslachtsnaam van kinderen

8.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

§ 1 *Namnlag* bepaalt dat een kind waarvan de ouders door hun keuze voor een huwelijksnaam een gemeenschappelijke geslachtsnaam (*efternamn*) hebben, diezelfde geslachts-

naam bij de geboorte verwerft.¹⁴³ De ouders kunnen in een dergelijk geval niet bewerkstelligen dat het kind een andere geslachtsnaam krijgt.

Als de ouders geen gemeenschappelijke geslachtsnaam dragen en ook nog geen eerder geboren kind hebben, dan kunnen de ouders kiezen of het kind de naam van de moeder, de naam van de vader of een vroeger door moeder of vader als ongehuwde gedragen naam verwerft. Het kiezen van een dubbele geslachtsnaam is niet mogelijk.¹⁴⁴ De keuze dient te geschieden door binnen drie maanden na de geboorte van het kind¹⁴⁵ een daartoe strekkende verklaring af te geven bij de belastingdienst.¹⁴⁶ De verwerving van de geslachtsnaam door een dergelijke verklaring werkt terug tot de geboorte van het kind. Wordt een dergelijke verklaring niet afgelegd, dan verwerft het kind de geslachtsnaam van de moeder. Een kind waarvan het vaderschap niet binnen diezelfde termijn van drie maanden is vastgesteld, verkrijgt eveneens de geslachtsnaam van de moeder. Als de ouders geen gemeenschappelijke geslachtsnaam dragen, maar wel al een gemeenschappelijk kind hebben, dan verwerven hun volgende kinderen dezelfde naam als de oudere broer of zus, tenzij deze al meerderjarig is.¹⁴⁷ Een kind mag de geslachtsnaam van de ouder wiens naam hij niet heeft verworven als tussennaam voeren (§ 25 *Namnlag*). Heeft een ouder door huwelijkssluiting een nieuwe geslachtsnaam verworven, dan kan een kind deze nieuwe huwelijksnaam met toestemming van de nieuwe echtgenoot/echtgenote van de ouder als tussennaam voeren.

8.3.2 Bij erkenning en gerechtelijke vaststelling vaderschap

Erkenning of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap hebben geen directe gevolgen voor de geslachtsnaam van een kind. Het draagt de geslachtsnaam van de moeder. Wel kan daarna door een daartoe strekkende verklaring de geslachtsnaam worden gewijzigd in die van de vader.¹⁴⁸

8.3.3 Bij adoptie

Een geadopteerd kind verwerft door de adoptie in beginsel de gemeenschappelijke geslachtsnaam van de adoptieouders (§ 2 *Namnlag*). Als de adoptieouders geen gemeenschappelijke geslachtsnaam hebben, maar er al wel een nog minderjarige oudere broer of zus is, dan verwerft het geadopteerde kind in beginsel diezelfde geslachtsnaam. Als de adoptieouders geen gemeenschappelijke geslachtsnaam

¹³⁸ Zie daarover Sachse, *StAZ* 1994, 186-190.

¹³⁹ Beckman/Höglund, B VIII a.

¹⁴⁰ Dit is dus anders dan in bijvoorbeeld Duitsland.

¹⁴¹ Beckman/Höglund, B VIII c.

¹⁴² Zo ook Sturmhöfel, 80.

¹⁴³ Camving, 479, aantekening 6; Sturmhöfel, 142.

¹⁴⁴ Door het kind echter ook een tussennaam te geven kan bijna hetzelfde resultaat worden bereikt.

¹⁴⁵ De geboorte van een kind wordt wel zo snel mogelijk geregistreerd maar nog zonder vermelding van namen. Er wordt geen voorlopige naam geregistreerd. Zo Meit Camving in een e-mail van 9-2-2009.

¹⁴⁶ Bergmann/Ferid, *Schweden* 2007, 40. De belastingdienst zendt de ouder(s) een formulier dat zij dienen in te vullen en ondertekenen. Zo Meit Camving in een e-mail van 9-2-2009.

¹⁴⁷ Bergmann/Ferid, *Schweden* 2007, 40.

¹⁴⁸ Sturmhöfel, 147, 171, 180.

dragen, kunnen zij gedurende de adoptieprocedure aangeven of het kind de naam van de adoptie moeder, van de adoptievader of een naam die een van beiden eerder als ongehuwde heeft gedragen, zal verwerven. Als een dergelijke verklaring niet gedurende de adoptieprocedure wordt afgegeven, verwerft het kind de geslachtsnaam van de moeder. Wordt het kind door twee mannen of twee vrouwen geadopteerd, dan verwerft het kind in dat geval de geslachtsnaam van de oudste van de adoptieouders. Wordt een kind door een persoon alleen geadopteerd, dan verwerft het de geslachtsnaam van deze persoon, tenzij de toekomstige (gehuwde of gehuwd geweest zijnde) adoptieouder gedurende de adoptieprocedure heeft aangegeven dat het kind een eerder door haar of hem als ongehuwde gedragen geslachtsnaam dient te verwerven (§ 3 Namnlag). Als een echtgenoot het kind van de andere echtgenoot adopteert heeft dit geen naamrechtelijke gevolgen. In afwijking van het voorgaande kan de rechter die de adoptie uitspreekt, echter bepalen dat het kind haar of zijn tot nog toe gedragen (bijvoorbeeld Chinese) geslachtsnaam behoudt (§ 4 Namnlag). Dat gebeurt onder meer bij adoptie van een wat ouder kind, maar deze mogelijkheid kan ook worden benut als het geadopteerde kind een andere etnische oorsprong heeft dan de adoptieouders.¹⁴⁹ Als een kind door de adoptie een nieuwe geslachtsnaam verwerft, mag hij zijn oude (bijvoorbeeld Chinese) geslachtsnaam als tussennaam voeren (§ 26 Namnlag). Als de adoptieouders verschillende geslachtsnamen hebben, dan mag het kind de geslachtsnaam van de adoptieouder die hij niet heeft verworven, als tussennaam voeren.

8.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kinderen

Zoals boven (paragraaf 8.3.1) reeds vermeld, krijgt het kind altijd de naam van de moeder, wanneer ouders niet binnen drie maanden na geboorte een andere verklaring afleggen over de gewenste geslachtsnaam van het kind.

8.5 Eenheid van naam in het gezin

Alle uit eenzelfde relatie geboren kinderen dragen dezelfde geslachtsnaam, tenzij een kind wordt geboren terwijl zijn oudere broers en zussen al meerderjarig zijn en de ouders die geen gemeenschappelijke geslachtsnaam hebben er voor kiezen dat het kind de geslachtsnaam van die ouder verwerft, wiens geslachtsnaam de andere kinderen niet hebben verworven.

8.6 Oplossing te voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Als ouders een gemeenschappelijke geslachtsnaam dragen,

verwerft het kind deze naam. In andere gevallen kunnen de ouders kiezen of het kind de geslachtsnaam van de ene dan wel van de andere ouder verwerft, dan wel de geslachtsnaam die een van hen laatstelijk als ongehuwde heeft gedragen. Een soort dubbele naam kan worden bewerkstelligd door het voeren van een tussennaam, maar § 29 lid 1 Namnlag bepaalt uitdrukkelijk dat nooit meer dan één tussennaam mag worden gevoerd. Die regel geldt voor de tussennaam van kinderen, maar ook voor de tussennaam van echtgenoten.

Hoewel geslachtsnaamwijziging in Zweden soepel is geregeld, is het wijzigen in een dubbele naam in beginsel niet mogelijk (zie § 12 onder 3 Namnlag).¹⁵⁰

8.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

Vele gevallen van geslachtsnaamswijziging zijn in Zweden eenvoudig te realiseren door een daartoe strekkende verklaring af te leggen bij de belastingdienst. Dit geldt bijvoorbeeld voor het inruilen van de bij geboorte verkregen geslachtsnaam voor de geslachtsnaam van de andere ouder. Heeft die ouder deze geslachtsnaam door huwelijk verworven, dan is toestemming van de desbetreffende echtgenoot nodig. Door een simpele verklaring bij de belastingdienst kan ook de geslachtsnaam worden aangenomen die een ouder laatstelijk als ongehuwde droeg. Voor een dergelijke naamswijziging van een minderjarige is de instemming van beide ouders nodig of een rechterlijke beschikking inhoudende dat de geslachtsnaamswijziging niet in strijd met het belang van het kind is (§ 6 Namnlag). Door een verklaring bij de belastingdienst kan ook de naam van een permanente pleegouder worden aangenomen (§ 8 Namnlag).

§ 11 Namnlag bepaalt verder dat in andere gevallen naamswijziging mogelijk is via een verzoekschrift bij de octrooi- en registerdienst. Indien een persoon zijn geslachtsnaam al eens op deze wijze via de octrooi- en registerdienst heeft veranderd, kan een dergelijk verzoek slechts worden gehonoreerd als bijzondere gronden (*särskilda skäl*) daarvoor bestaan. Indien het verzoek wordt ingediend ten behoeve van een minderjarige kan de octrooi- en registerdienst als voorwaarde stellen dat in een rechterlijke beschikking wordt vastgesteld dat de wijziging niet in strijd met het belang van het kind is.

Op een verzoek tot naamswijziging wordt in beginsel positief beslist. § 12 en 13 Namnlag geven echter enkele afwijzingsgronden aan.

¹⁴⁹ Camving, 480, aantekening 10.

¹⁵⁰ Camving, 482, aantekening 28.

§ 12 Namnlag stelt dat een nieuwe geslachtsnaam niet mag worden aanvaard, indien deze:

- door vorm, uitspraak of spelling in Zweden niet als geslachtsnaam geschikt is;¹⁵¹
- een gebruikelijke voornaam is, tenzij bijzondere redenen met zich brengen dat de naam ook als geslachtsnaam kan worden gebruikt;
- een dubbele naam is;
- de naam van een station, postkantoor of iets dergelijks is;
- aanstootgevend is;
- de drager onaangenaamheden kan veroorzaken.

§ 13 schrijft vervolgens voor, dat de nieuwe naam ook niet mag worden aanvaard, indien deze:

- de geslachtsnaam van een ander is of daar sterk op lijkt;¹⁵²
- de algemeen bekende geslachtsnaam van een uitgestorven familie is;¹⁵³
- een algemeen bekende buitenlandse geslachtsnaam is;
- de kunstenaarsnaam van een ander is;
- de naam van een stichting, vereniging of dergelijke is;
- de naam van een onderneming of merknaam is;
- de titel is van een literair- of kunstwerk en derhalve het auteursrecht van een ander zou schenden.

Een uitzondering van de bepalingen van § 12 en 13 is mogelijk indien daarvoor bijzondere gronden (*särskilda skäl*) bestaan.

Interessant is de bepaling van § 14 lid 1, dat indien daarvoor bijzondere gronden bestaan een patronymicum of matronymicum kan worden aangenomen bestaande uit de voornaam van vader of moeder, gevolgd door -søn of -dotter. Op grond van bijzondere redenen kan ook het opnieuw aannemen van een vroeger door betrokkene gedragen geslachtsnaam worden toegestaan.

Volgens § 15 mag aanpassing van een buitenlandse geslachtsnaam (bijvoorbeeld van Griekse of Slavische origine)¹⁵⁴ aan het geslacht van de drager worden bewerkstelligd door een verklaring bij de belastingdienst af te leggen (zo kan bijvoorbeeld de Russische mannelijke familienaam Romanov worden gewijzigd in het vrouwelijke Romanova, of de Griekse mannelijke familienaam Iatridos in de voor vrouwen gebruikelijke vorm Iatridou). Een dergelijke aanpassing geldt niet als geslachtsnaamswijziging.

¹⁵¹ Op deze grond werden de namen Beachman en Mortaigne afgewezen. Zie Beckman/Höglund, VIII B a; Camving, 482, aantekening 32.

¹⁵² Zo werden de namen Berneckow en Hemilton afgewezen wegens de te grote gelijkenis met de reeds voorkomende namen Barnekow, respectievelijk Hamilton.

¹⁵³ De naam "Leijoncrona" werd als algemeen bekend beschouwd en daarom afgewezen, omdat personen met deze naam in een encyclopedie voorkomen.

¹⁵⁴ Camving, 483, aantekening 44.

8.8 De voornaam

8.8.1 Nauwelijks beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

De keuze van voornamen voor een kind is in beginsel geheel vrij. Het kind verwerft de voornaam of de voornamen die door een daartoe strekkende verklaring bij de belastingdienst worden opgegeven (§ 30 Namnlag).¹⁵⁵ Een voornaam kan slechts geweigerd worden indien deze aanstoot geeft, de drager onaangenaamheden kan veroorzaken of om een andere reden kennelijk ongeschikt is als voornaam (§ 34 Namnlag).¹⁵⁶

8.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

Als een kind slechts één voornaam heeft gekregen, kan door een daartoe strekkende verklaring bij de belastingdienst een tweede voornaam worden aangenomen (art. 31 lid 1 Namnlag). Heeft een kind meerdere voornamen gekregen, dan kan door verklaring bij de belastingdienst een voornaam worden geschrapt, een voornaam worden ingeruild tegen een nieuwe of een voornaam worden toegevoegd. Een dergelijke verklaring kan echter slechts eenmaal worden afgelegd (§ 31 lid 2 Namnlag). Heeft een persoon al eens een dergelijke naamswijzigingsverklaring afgelegd, dan kan een volgende voornaamswijziging slechts worden toegestaan door de octrooi- en registerdienst als daarvoor bijzondere gronden (*särskilda skäl*) bestaan.

¹⁵⁵ Camving, 485, aantekening 63.

¹⁵⁶ Zo zou A-son of B-son ongeschikt zijn als voornaam, maar Linus C:son Ferdinand werd geaccepteerd. Zie Beckman/Höglund, VIII B d; Camving, 485, aantekening 67.

9. Zwitserland

9.1 Algemeen

De voor het Zwitserse naamrecht relevante bepalingen kunnen voornamelijk worden gevonden in het *Zivilgesetzbuch*.

De wijziging van een voornaam of geslachtsnaam is een kantonale aangelegenheid.

9.2 Naamrechtelijke gevolgen van huwelijk/geregistreerd partnerschap

Zwitserland kent het systeem van de huwelijksnaam (*Familiennamen*). Door de huwelijksluiting verwerft de vrouw in beginsel de geslachtsnaam van haar echtgenoot (art. 160 lid 1 ZGB), tenzij aanstaande echtgenoten aan de regering van het kanton van hun woonplaats verzoeken toe te staan dat de geslachtsnaam van de vrouw als huwelijksnaam wordt gekozen (art. 30 ZGB).¹⁵⁷ Een dergelijk door beide aanstaande echtgenoten gedaan verzoek tot het mogen kiezen van de geslachtsnaam van de vrouw als huwelijksnaam moet worden toegestaan indien *achtenswerte Gründe* daarvoor bestaan.¹⁵⁸ De echtgenoot wiens naam niet als huwelijksnaam wordt gekozen, kan ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren voortaan een dubbele naam te dragen, bestaande uit de oorspronkelijke geslachtsnaam gevolgd door de huwelijksnaam (art. 12 *Zivilstandsverordnung*).

Deze “officiële” dubbele naam moet worden onderscheiden van de zogenoemde *Allianzname*, die op Zwitsers gewoonterecht berust. Een echtgenoot wiens naam niet huwelijksnaam werd, voerde vaak de eigen oorspronkelijke naam achter de huwelijksnaam verbonden met een koppelteken. Het komt in Zwitserland ook regelmatig voor dat ook de echtgenoot wiens naam wel als huwelijksnaam is gekozen de oorspronkelijke geslachtsnaam van de andere echtgenoot achter de huwelijksnaam plaatst verbonden met een koppelteken. Volgens de Zwitserse wetgeving mag een dergelijke *Allianzname* zelfs worden vermeld in de identiteitspapieren van betrokkenen, zoals in het paspoort.¹⁵⁹ Het Zwitserse recht kent tot nog toe niet de mogelijkheid dat echtgenoten beiden hun oorspronkelijke geslachtsnaam behouden. Al geruime tijd wordt echter gewerkt aan een wetsvoorstel dat dit mogelijk moet maken. De *Rechtskommission van de Nationalrat* (vaste justitiecommissie van het Zwitserse federale parlement) heeft daartoe

al een voorontwerp gepubliceerd, dat momenteel voorwerp van brede consultatie is.¹⁶⁰

De huwelijksnaam wordt ook na echtscheiding behouden. Binnen een termijn van een jaar na de echtscheiding kan een ex-echtgenoot echter een verklaring afleggen, dat hij of zij zijn oorspronkelijke geslachtsnaam of de voor het huwelijk gevoerde geslachtsnaam weer aanneemt (art. 119 ZGB; art. 13 *Zivilstandsverordnung*).

Opmerkelijk is dat Zwitserland voor geregistreerde partners geen gezamenlijke geslachtsnaam kent. Wel mogen de geregistreerde partners elkaars geslachtsnamen in het maatschappelijk verkeer voeren.¹⁶¹ Het is zelfs mogelijk om de ‘partnerschapsnaam’ in het paspoort te laten vermelden, maar slechts onder de rubriek *Amtliche Ergänzungen* (ambtelijke aanvullingen). Op de identiteitskaart kan deze niet worden vermeld.¹⁶² De federale regering (*Bundesrat*) heeft evenwel onlangs aangegeven dat het wenselijk is om ook geregistreerde partners de mogelijkheid te geven om een gemeenschappelijke geslachtsnaam te kiezen.¹⁶³

9.3 De geslachtsnaam van kinderen

9.3.1 Bij geboorte binnen/buiten huwelijk

Art. 270 lid 1 ZGB bepaalt dat een binnen huwelijk geboren kind de huwelijksnaam van zijn ouders verwerft. Een buiten huwelijk geboren kind verwerft de geslachtsnaam van zijn moeder. Draagt de moeder als gevolg van een door haar gesloten en inmiddels ontbonden huwelijk een dubbele geslachtsnaam bestaande uit haar oorspronkelijke naam en die van haar (ex-)echtgenoot, dan verwerft het kind als geslachtsnaam de eerste naam van die dubbele geslachtsnaam (art. 270 lid 2 ZGB), d.w.z. de oorspronkelijke geslachtsnaam van de moeder.¹⁶⁴ In genoemd voorontwerp wordt voorgesteld dat door met elkaar gehuwde ouders, die geen gemeenschappelijke huwelijksnaam hebben, bij de geboorte van hun eerste kind moet worden bepaald of het kind de geslachtsnaam van de moeder of die van de vader zal verwerven.¹⁶⁵

9.3.2 Bij adoptie

Een geadopteerd kind verwerft door de adoptie de geslachtsnaam van de adoptieouder(s) (art. 267 ZGB). Wordt een kind door een echtpaar geadopteerd, dan verwerft het hun huwelijksnaam.¹⁶⁶

¹⁵⁷ Sturmhöfel, 67, 68

¹⁵⁸ Voor de gewone geslachtsnaamswijziging geldt de eis van *wichtige Gründe*; om aan die eis te voldoen is duidelijk meer nodig dan voor *achtenswerte Gründe*.

¹⁵⁹ Bergmann/Ferid, Schweiz 2002, 52.

¹⁶⁰ Wetsontwerp 03.428. Daarover *Neue Zürcher Zeitung* 13/14 december 2008, 34.

¹⁶¹ Sturmhöfel, 68.

¹⁶² Zie over deze chaotische regeling zeer kritisch: Heussler, *Zeitschrift für Zivilstandswesen* 2007, 5-7.

¹⁶³ *Neue Zürcher Zeitung* 13/14 december 2008, 34.

¹⁶⁴ *Guide pratique CIEC, Suisse* 2002, 7.1.3.

¹⁶⁵ Vergelijk wetsontwerp 03.428.

¹⁶⁶ *Guide pratique CIEC, Suisse* 2002, 7.1.5; Sturmhöfel, 197.

9.4 Oplossing bij conflict ouders over naamskeuze kind

Een kind van met elkaar gehuwde ouders verwerft steeds de huwelijksnaam van de ouders. Onenigheid over deze huwelijksnaam kan slechts bestaan vóór het sluiten van het huwelijk tussen de ouders. Naar Zwitsers recht verwerft de vrouw als huwelijksnaam de naam van haar echtgenoot, indien niet voor de huwelijksluiting wordt gekozen voor de naam van de vrouw als huwelijksnaam.

In het door de *Rechtskommission* van de *Nationalrat* gepubliceerde voorontwerp¹⁶⁷ wordt bepaald dat in geval van ouderlijke onenigheid over de keuze van de geslachtsnaam van hun kind, dit kind de geslachtsnaam van de moeder verwerft. De *Bundesrat* (federale regering) is het met deze opvangregeling oneens en stelt voor om te bepalen dat in een dergelijk geval de rechter de ouder zou moeten aanwijzen, die binnen een bepaalde termijn de geslachtsnaam van het kind moet bepalen. Gebeurt dit niet, dan zou het kind de naam van die ouder moeten verwerven.¹⁶⁸ De door de *Bundesrat* voorgestane oplossing komt overeen met de momenteel in Duitsland geldende vangnetregeling.

9.5 Eenheid van naam in het gezin

Alle uit eenzelfde huwelijk geboren kinderen dragen dezelfde geslachtsnaam, te weten de huwelijksnaam van hun ouders. Een verschil van geslachtsnaam van uit eenzelfde huwelijk geboren kinderen kan uitsluitend optreden in geval van een geslachtsnaamswijziging van de ouders en hun minderjarige kinderen, indien inmiddels een of meerdere kinderen meerderjarig zijn en daarom niet in de geslachtsnaamswijziging delen.

In het door de *Rechtskommission* van de *Nationalrat* gepubliceerde voorontwerp wordt voorgesteld, dat met elkaar gehuwde ouders die geen gemeenschappelijke huwelijksnaam dragen uitsluitend bij hun eerste kind mogen kiezen of dit de geslachtsnaam van de moeder of die van de vader krijgt. Verdere uit dit huwelijk geboren kinderen verwerven dezelfde geslachtsnaam.¹⁶⁹

9.6 Oplossing ter voorkoming van (te) lange geslachtsnamen

Binnen huwelijk geboren kinderen verwerven momenteel nog de huwelijksnaam van hun ouders. Een buiten huwelijk geboren kind verwerft de geslachtsnaam van de moeder. Draagt zij ingevolge een inmiddels ontbonden huwelijk een dubbele geslachtsnaam, dan verwerft het kind slechts het eerste deel van deze dubbele naam (d.w.z. de oorspronkelijke geslachtsnaam van de moeder).

Vermeld zij in dit verband ook de volgende regeling. Een

echtgenoot wiens geslachtsnaam niet wordt gekozen tot huwelijksnaam, kan verklaren de tot nog toe gedragen naam in combinatie met de gekozen huwelijksnaam te zullen voeren. Indien de tot nog toe gedragen naam evenwel een dubbele naam is, bestaat deze mogelijkheid slechts ten aanzien van het eerste gedeelte van die dubbele naam (dus ten aanzien van de oorspronkelijke naam van betrokkene) (art. 160 lid 3 ZGB). Het is op zijn plaats om deze regeling met een voorbeeld toe te lichten: stel Peter Duelli huwt Josephine Plepp. Zij kiezen als huwelijksnaam de naam Duelli. Josephine verklaart voortaan de dubbele naam Plepp Duelli te zullen voeren. Na de dood van Peter huwt Josephine met Hans Stampfli. Hans en Josephine kiezen als huwelijksnaam Stampfli, maar Josephine heeft de mogelijkheid te verklaren dat zij voortaan de geslachtsnaam Plepp Stampfli draagt.

9.7 Mogelijkheden tot wijziging van de geslachtsnaam

9.7.1 Van meerderjarigen

De geslachtsnaamswijziging is geregeld in art. 30 ZGB. De regering van het kanton van de woonplaats van een persoon kan de geslachtsnaamswijziging toestaan *wenn wichtige Gründe vorliegen*. Een dergelijke geslachtsnaamswijziging van een man heeft tevens de geslachtsnaamswijziging van diens echtgenote en minderjarige kinderen tot gevolg. Naamswijziging is in Zwitserland dus een kantonale aangelegenheid. Dit geldt zowel voor de procedure als voor het beleid ten aanzien van de inkleuring van wat beschouwd wordt als *wichtige Gründe*. De materie is daarom per kanton anders geregeld. In bijvoorbeeld het kanton Zürich is de naamswijziging gedelegeerd aan het *Gemeindeamt* van het kanton. Bij het indienen van een verzoek tot geslachtsnaamswijziging moet uitvoerig worden gemotiveerd, waarom de wijziging wordt gewenst. Daarbij dient te worden aangegeven wat de voordelen voor betrokkene zijn, als het verzoek wordt toegewezen, respectievelijk welke nadelen ontstaan indien het verzoek wordt afgewezen.¹⁷⁰

9.7.2 Van minderjarigen

Betreft het verzoek tot geslachtsnaamswijziging een minderjarige dan dienen beide ouders daarmee in te stemmen.

In het kanton Zürich geldt voor een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam van een minderjarige in bijvoorbeeld die van zijn stiefvader, dat moeder en stiefvader al ten minste twee jaren moeten zijn gehuwd en het kind ten minste twee jaren bij hen woont. Voor een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam van een minderjarige in de meisjesnaam van zijn moeder die deze naam na echtscheiding weer heeft aangenomen, geldt dat de moeder haar meisjesnaam al weer gedurende ten minste twee jaren moet

¹⁶⁷ Wetsontwerp 03.428.

¹⁶⁸ Neue Zürcher Zeitung 13/14 december 2008, 34.

¹⁶⁹ Wetsontwerp 03.428.

¹⁷⁰ <http://www.gaz.zh.ch/internet/jj/gz/de/zivilstandsf/Namensaend.html>

voeren, niet weer opnieuw is gehuwd en het kind al weer ten minste twee jaren bij haar woont. In beide gevallen moet er sprake zijn van bijzondere omstandigheden: aangetoond moet worden dat het kind wegens zijn huidige geslachtsnaam lijdt en dat uitsluitend een geslachtsnaamswijziging een einde aan dit lijden kan maken.¹⁷¹

Uit de rechtspraak van het Zwitserse *Bundesgericht* blijkt, dat kantons vaak uiterst terughoudend zijn bij het toekennen van een verzoek tot naamswijziging.¹⁷²

Het *Bundesgericht* heeft herhaaldelijk beklemtoond, dat de naamswijziging tot doel heeft ernstige nadelen weg te nemen die verband houden met de huidige naam, waarbij vooral *moralische, geistige und seelische, aber auch wirtschaftliche oder administrative* belangen een rol kunnen spelen.¹⁷³ Deze belangen zijn echter volgens de rechtspraak objectieve criteria. Nagegaan moet worden hoe de te veranderen naam op de omgeving werkt (*wie der zu ändernde Name auf die Umwelt wirkt*). Subjectieve gronden van betrokkene blijven bij de te maken belangenafweging principieel buiten beschouwing.¹⁷⁴

Deze terughoudendheid geldt in sommige kantons zelfs voor gevallen waarin wijziging van de aan de ongehuwde moeder ontleende geslachtsnaam van een kind wordt gevraagd in de geslachtsnaam van de met moeder en kind samenwonende partner van de moeder, ook als deze partner de biologische vader van het kind is, het kind heeft erkend en ook het ouderlijk gezag mee uitoefent.¹⁷⁵ Onderstreept wordt dat binnen en buiten het huwelijk geboren kinderen tegenwoordig gelijkwaardig zijn en het daarom niet meer stigmatiserend is, indien een kind de geslachtsnaam van de moeder draagt.

9.8 De voornaam

9.8.1 Beperking keuzemogelijkheden bij initiële keuze

De keuze van voornamen voor een kind is in beginsel geheel vrij. Een beperking van het aantal toegestane voornamen bestaat niet. Voornamen kunnen slechts geweigerd worden indien deze kennelijk in strijd met de belangen van het kind zijn (*die Interessen des Kindes offensichtlich verletzen*) (art. 37 *Zivilstandsverordnung*). Met elkaar gehuwde ouders kiezen gezamenlijk de voornamen van hun kind. Indien de ouders niet met elkaar gehuwd zijn dan kiest de moeder de voornamen, tenzij de ongehuwde ouders tezamen het ouderlijk gezag uitoefenen (art. 301 lid 1 ZGB).

9.8.2 Wijzigingsmogelijkheden

Voor de wijziging van een voornaam geldt dezelfde procedure als voor de wijziging van een geslachtsnaam. Ook de voornaamswijziging is dus een kantonale aangelegenheid. In Zürich wordt geëist men dat betrokkene aantoont dat hij/zij al ten minste twee tot drie jaren bekend is onder de gewenste voornaam (*Die Person muss mindestens zwei bis drei Jahre unter dem gewünschten Vornamen im privaten Bereich bekannt sein und dies lückenlos belegen können anhand unterschiedlicher Unterlagen mit lesbaren Datum (z.B. Korrespondenz, Zeugnisse, private Ausweise, Rechnungen, etc.)*).¹⁷⁶ Indien de wijziging van de voornaam van een minderjarige wordt verzocht dienen beide ouders in te stemmen en ook het kind zelf indien het reeds tien jaar of ouder is.

¹⁷¹ Zie de in de vorige voetnoot vermelde website.

¹⁷² http://jumpcgi.bger.ch/cgi-bin/JumpCGI?id=26.06.2006_5C.9/2006 inzake een verzoek tot geslachtsnaamswijziging van minderjarige kinderen in de naam van de stiefvader.

¹⁷³ Geiser, *Zeitschrift für Zivilstandswesen* 1993, 375.

¹⁷⁴ Riemer, 114, aantekening 230; Deschenaux/Steinauer, 132, aantekening 427; Bühler, aantekening 7 op art. 30 ZGB).

¹⁷⁵ *Bundesgericht* 28-8-2007 te raadplegen via <http://www.bger.ch/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-recht/jurisdiction-recht-urteile>

¹⁷⁶ <http://www.gaz.zh.ch/internet/jj/gz/de/zivilstandsf/Namensaend.html>

10. Tot slot

In de inleiding is onderstreept dat de doelstelling van deze quick scan is gegevens te beschrijven over de regeling van het naamrecht in enige andere Europese staten en wel met nadruk op die punten die inspirerend zouden kunnen zijn voor diegenen die nadenken over een mogelijke aanpassing van het naamrecht in Nederland. In een schematisch overzicht zijn de belangrijkste punten samengevat (zie Bijlage II).

Op deze plaats willen we een aantal rechtsvergelijkende conclusies trekken, zonder evenwel een uitspraak te doen over de vraag hoe in de toekomst het Nederlandse naamrecht zou moeten worden geregeld. Over die vraag buigt zich immers in de eerste plaats de door het ministerie van Justitie ingestelde Werkgroep liberalisering naamrecht.

Ten aanzien van de gevolgen van een huwelijk of geregistreerd partnerschap op de geslachtsnaam van de echtgenoten, respectievelijk partners kan worden vastgesteld dat een groot aantal van de door ons bestudeerde landen het systeem van een huwelijksnaam kennen. In die landen (Denemarken, Duitsland, Engeland, Noorwegen en Zweden) kunnen echtgenoten/ partners er voor kiezen beiden dezelfde geslachtsnaam als huwelijksnaam te dragen, maar zij hoeven dat niet te doen. De vermelde Scandinavische landen kennen bovendien nog een tussenoplossing: echtgenoten/partners kunnen er ook voor kiezen beiden hun eigen geslachtsnamen te behouden, maar de geslachtsnaam van de ander als zogenoemde tussennaam te dragen. In Zwitserland is de huwelijksnaam nog steeds verplicht: na de huwelijksluiting dragen beide echtgenoten de geslachtsnaam van de man, tenzij zij van te voren hebben verklaard de geslachtsnaam van de vrouw als huwelijksnaam te kiezen. Heel anders is de keuze van landen als Frankrijk, Nederland en Spanje: de huwelijksluiting of het aangaan van een geregistreerd partnerschap heeft geen directe invloed op de geslachtsnaam, maar in het maatschappelijk verkeer kan wel gebruik worden gemaakt van de geslachtsnaam van de andere echtgenoot of partner. Traditioneel had de gehuwde vrouw een dergelijk gebruiksrecht ten aanzien van de geslachtsnaam van haar echtgenoot. Thans zijn die gebruiksrechten bijvoorbeeld in Nederland uitgebreid. Een bijzonder uitvoerige regeling van gebruiksrechten bestaat in Frankrijk: het recht tot gebruik van de naam van een ander komt ook toe aan kinderen ten aanzien van de naam van de ouder wiens of wier naam zij niet dragen, echtgenoten hebben een gebruiksrecht ten aanzien van elkaar geslachtsnaam, maar ook ten aanzien van elkaars gebruiksnamen, zodat een echtgenoot in het maatschappelijk verkeer bijvoorbeeld de geslachtsnaam van de schoonmoeder kan gebruiken.

Alle beschreven rechtsstelsels kennen tegenwoordig – direct of indirect – keuzemogelijkheden voor ouders met betrekking tot de geslachtsnaam van hun kinderen. Voor die landen die in beginsel uitgaan van een huwelijksnaam is deze keuzemogelijkheid voor binnen huwelijk geboren kinderen in zoverre indirect, dat het kind de huwelijksnaam van de ouders verwerft. De keuze met betrekking tot de geslachtsnaam van de kinderen wordt dus al gemaakt door het kiezen van de huwelijksnaam. In landen die – zoals Nederland – geen huwelijksnaam kennen, of waar deze optioneel is, ligt dat anders. Daar zal ten aanzien van de geslachtsnaam van het kind een keuze moeten worden gemaakt. Het valt daarbij op dat een toenemend aantal landen toestaat dat de ouders er voor kiezen dat hun kind een geslachtsnaam draagt, die banden met hun beider families manifesteert. Traditioneel was dat de dwingende regeling in Spanje, maar was dit optioneel ook mogelijk in Engeland. Thans bestaat die mogelijkheid ook in Denemarken, Frankrijk en Noorwegen, terwijl Zweden door de tussennaam dicht in de buurt van die mogelijkheid komt. Terughoudend met betrekking tot dubbele namen zijn Duitsland en Zwitserland.

Voor zover landen uit meerdere namen bestaande geslachtsnamen toestaan, wordt in deze landen in beginsel gepoogd het aantal zelfstandige namen binnen deze meervoudige geslachtsnaam tot twee te beperken.

Gevarieerd is de oplossing die wetgevers hanteren voor het geval dat ouders het met elkaar oneens zijn over het gebruik van de hen ter beschikking staande keuzemogelijkheden. In enkele landen is de vangnetnorm voor binnen huwelijk geboren kinderen – net als in Nederland – de geslachtsnaam van de vader. Dat geldt voor Frankrijk en – indirect – voor Zwitserland. In Spanje heeft ook de vader een streepje voor: als de ouders niet gezamenlijk een andere beslissing nemen, heeft het kind een dubbele geslachtsnaam bestaande uit het eerste deel van de geslachtsnaam van de vader gevolgd door het eerste deel van de geslachtsnaam van de moeder. In Duitsland en Engeland zal rechterlijke tussenkomst soelaas moeten bieden, waarbij de rechter in Duitsland slechts indirect beslist: de rechter wijst de ouder aan die zal moeten beslissen, waarbij de wet bepaalt dat bij uitblijven van die beslissing het kind de naam van die ouder verwerft. In Denemarken, Noorwegen en Zweden krijgt het kind de naam van de moeder, als geen andere beslissing wordt genomen.

Boeiend is, dat in Denemarken, Engeland en Noorwegen ook een ‘vreemde’ geslachtsnaam, dat wil zeggen niet aan de geslachtsnaam van een van de ouders gerelateerde naam, mag worden gekozen.

In de meerderheid van de bestudeerde landen is het zo dat de keuze die ouders – direct of indirect – maken ten aanzien

van de geslachtsnaam van hun eerste kind in beginsel ook bindend is voor de geslachtsnaam van hun andere kinderen (eenheid van naam). Dit is echter anders in Denemarken, Engeland en Noorwegen, waar ouders ten aanzien van de geslachtsnamen van hun kinderen uiteenlopende keuzes kunnen maken: er hoeft geen sprake te zijn van gelijke geslachtsnamen voor volle broers en zussen.

Het valt op dat met betrekking tot de geslachtsnaam van adoptiekinderen vele van de bestudeerde landen het mogelijk maken dat een adoptiekind zijn eigen geslachtsnaam houdt of een geslachtsnaam van de adoptieouders krijgt gecombineerd met de oorspronkelijke geslachtsnaam.

Met betrekking tot de wijziging van de geslachtsnaam kan een tweedeling worden waargenomen: Denemarken, Engeland, Noorwegen en Zweden staan geslachtsnaamswijziging toe, tenzij er limitatief opgesomde redenen zijn om een verzochte wijziging af te wijzen (Ja, tenzij...). De vier overige landen kennen – net als Nederland – het tegenovergestelde uitgangspunt: geslachtsnaamswijziging kan niet, tenzij er gegronde redenen zijn om een wijziging wel toe te staan (Nee, tenzij...). Inspirerend is het om kennis te nemen van de uitzonderingen die de rechtsstelsels ten aanzien van het door hun gekozen uitgangspunt kennen.

Met betrekking tot de keuze van voornamen zijn alle bestudeerde stelsels redelijk flexibel. Een officiële beperking van het aantal voornamen kent slechts Spanje. In vele landen moet de gekozen voornaam gerelateerd zijn aan het geslacht van het kind. Aan jongens moet een mannelijke, aan meisjes een vrouwelijke naam worden gegeven, maar zelfs in een land als Duitsland, waar het beleid in dit opzicht bijzonder streng is, wordt op deze regel een uitzondering gemaakt. Wel brengen alle regelingen tot uiting – zij het met ietwat verschillende formuleringen – dat de gekozen voornaam of voornamen niet het belang van het kind mogen schaden.

Literatuurlijst

Artikelen/ boeken

- Arndt, Nicole, Die Geschichte und Entwicklung des familienrechtlichen Namensrecht in Deutschland unter Berücksichtigung des Vornamensrecht, in: Münchener Juristische Beiträge (34), München: Utz 2003.
- Battes, Robert, Der Weg aus der Sackgasse : Vorschlag für eine gründliche Reform des deutschen Namensrechts, FamRZ 2008, 1037-1042.
- Battes, Robert, Prolegomena zu einer grundlegenden Reform des deutschen Namensrecht, In: Lutz, Aderhold von (et al.), Festschrift für Harm Peter Westermann : zum 70. Geburtstag, Köln: O. Schmidt 2008, 93-108.
- Bergmann/ Ferid/ Henrich, Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht mit Staatsangehörigkeitsrecht, Frankfurt/M.: Verlag für Standesamtswesen, Loseblattsammlung, 6. Auflage.
- Bühler, Roland, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I, 2. Aufl., 2002.
- Deschenaux, Henri / Steinauer, Paul-Henri, Personnes physiques et tutelle, 4. Aufl., 2001.
- Despeux, Gilles, Namensrecht in Frankreich. StAZ 2000, 195-206.
- Fassbind, P/ Spring, M, Revisionsbedürftiges Namensrecht, Schweizerische Juristen-Zeitung 2007, 265-271.
- Frank, Rainer, Namensrechtliche Probleme bei Adoptionen, StAZ 2008, 1-6.
- Gaaz, Berthold, Zum Recht des Kindesnamens in Europa, StAZ 2008, 365 e.v.
- Geiser, Thomas, Die neuere Namensänderungspraxis des schweizerischen Bundesgerichts, Zeitschrift für Zivilstandswesen, 374-384.
- Hepting, Reinhard, Folgeprobleme der Kindschaftsreform: Legitimation, Abstammung und Namenserteilung, StAZ 2002, 129-143.
- Heussler, Willy, Der Partnerschaftsname, Zeitschrift für Zivilstandswesen 2007, 5-7.
- Karisch, Renate; Namensänderung von Dänen anlässlich der Eheschließung in Deutschland; StAZ 2008, 187.
- Mahillon, P, A propos du nom de famille, Journal des Tribunaux 1985, 313-315.
- Manteuffel, Kerstin, Zur Reform des Ehenamensrechts – quo vadis, Gesetzgeber? NJW 2004, 1773-1775.
- Michalski, Lutz, Das Namensrecht des ehelichen Kindes nach den § 1616, 1616a BGB unter Berücksichtigung des Regierungsentwurfs eines Kindschaftsrechtsreformgesetzes, FamRZ 1997, 977-985.
- Muscheler, Karlheinz, Die Entscheidung des BVerfG zum Namenswahlrecht von Ehegatten und ihre Übertragbarkeit auf das Lebenspartnerschaftsrecht, FamRZ 2004, 762-763.
- Nast, Chantal, Neues Kindesnamensrecht in Frankreich, StAZ 2004, 292-293.
- Neue Zürcher Zeitung, 13/14 december 2008, 34.
- Novak, Barbara, Neuerungen im slowenischen Namensrecht, FamRZ 2007, 1508-1511.
- Raoul-Cormeil, G, Reflexions sur le nom de l'enfant mineur, Revue de la Recherche Juridique: Droit Prospectif 2006, 791-811.
- Riemer, Hans Michael, Personenrecht des ZGB, 2. Aufl., Bern 2002.
- Ring, Gerhard / Olsen-Ring, Line, Das neue dänische Namensgesetz, StAZ 2006, 286-294.
- Ring, Gerhard / Olsen-Ring, Line, Das neue norwegische Personennamensrecht, StAZ 2004, 225-229.
- Sachse, M, Anmerkungen zum Namensrecht von Dänemark, Finnland, Norwegen und Schweden, StAZ 1994, 186-190.
- Sacksofsky, Ute, Das Ehenamensrecht zwischen Tradition und Gleichberechtigung : zum neuen Ehenamensurteil des BVerfG, Familie, Partnerschaft, Recht (FPR) 2004, 371-375.
- Sacksofsky, Ute, Grundrechtsdogmatik ade – zum neuen Doppelnamen-Urteil des Bundesverfassungsgerichts, Familie, Partnerschaft, Recht (FPR) 2002, 121-125.
- Salzgeber, Joseph/ Stadler, Michael/ Eisenhauer, Rüdiger, Der Familienname als Identitätsmerkmal : psychologische Probleme bei (Familien-) Namensänderungen des Kindes nach Trennung/Scheidung und Wiederverheiratung, Familie, Partnerschaft, Recht (FPR) 2002, 133-138.
- Schwenzer, I, Namensrecht im Überblick - - Entwicklung - Rechtsvergleich – Analyse, FamRZ 1991, 390-397.
- Sturmhöfel, Jack, Der Name im In- und Ausland, Hamburg: Dr. Dovač 2007.
- Wagenitz, T/ Bornhofen, H, Wahl und Qual im Namensrecht – Zum Gesetz zur Änderung des Ehe- und Lebenspartnerschaftsnamens. FamRZ 2005, 1425-1430.
- Wagner-Kern, Michael, Staat und Namensänderung : die öffentlich-rechtliche Namensänderung in Deutschland im 19. und 20. Jahrhundert, in: Beiträge zur Rechtsgeschichte des 20. Jahrhunderts (BtrRG) (35), Tübingen: Mohr Siebeck 2002.
- Woelke, Andrea, Namensrecht und Selbstbestimmung, FamRZ 2004, 1342.

Internetsites

- Commission International de L'État Civil, Guide Pratique International de l'état civil, <http://cieci.org/GuidePratique/index.htm> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Denemarken

- 'Navnelov', wet 524 van 24 juni 2005, werking getreden op 1 april 2006, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=31494> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Justitsministeriet Familiestyrelsen, <http://www.familiestyrelsen.dk> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Duitsland

- 'Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen' (NamÄndVwV), 11.08.1980, http://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/bsvwvbund_11081980_VII31331317.htm (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- 'Bürgerliche Gesetzbuch', <http://dejure.org/gesetze/BGB> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- 'Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen' (NamÄndG), 05.01.1939, http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/nam_ndg/gesamt.pdf (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Engeland

- Nottinghamshire County Council, Naming your baby, <http://www.nottinghamshire.gov.uk/home/youandyourcommunity/registrars/registrars-births/namingyourbaby.htm> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- OPSI / Office of Public Sector Information, Children Act 1989, http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1989/ukpga_19890041_en_1 (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- UK Deed Poll, www.ukdp.co.uk/ (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- UK Home Office – Identity & Passport Service, <http://www.gro.gov.uk/gro/content/> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Frankrijk

- Secrétariat général du Gouvernement, wettekst van de Code civil (Engelse vertaling), http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_civil_textA.htm (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Secrétariat général du Gouvernement, wettekst van de Code civil, <http://legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20090104> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Luxemburg

- Wet van 23-12-2005m Mémorial nr. 224 van 30-12-2005. http://www.legilux.public.lu/leg/textescoordonnes/codes/code_civil/table_des_materies.pdf (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Noorwegen

- Justis- og politidepartementet, 'Lov om personnavn' 2001, <http://www.regjeringen.no/en/dep/jd/Documents-and-publications/NOUer/2001/NOU-2001-1.html?id=376445&showdetailedtableofcontents=true> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Justis- og politidepartementet, Rundskriv G-20/2002 (circulaire over de toepassing van de wet), <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/rundskriv/2002/Rundskriv-G-2002.html?id=109097&epslanguage=NO> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Lovdata, adoptiewet ('lov om adopsjon'), <http://www.lovdata.no/all/nl-19860228-008.html> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Lovdata, <http://www.lovdata.no> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Lovdata, huwelijkswet ('Ektesapsloven'), <http://www.lovdata.no/all/nl-19910704-047.html> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Noorse 'navnelov', <http://www.lovdata.no/all/nl-20020607-019.html> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Statsministerens Kontor, <http://www.regjeringen.no> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Spanje

- 'Reglamento del Registro Civil' (RRC), <http://www.justizia.net/RegistroCivil/Pdf/Reglamento.pdf> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Spaanse Burgerlijk Wetboek (Código Civil (CC), http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.html (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Wet op de registers van de Burgerlijke stand van 8 juni 1957 (Ley de 8 de junio de 1957, sobre el Registro Civil (LRC), http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/lrc.html (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Zweden

- Zweedse naamwet, <http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19820670.htm> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Zwitserland

- Kantonale Verwaltung Zürich, wijziging van een voor-naam ('Namensänderung'), <http://www.gaz.zh.ch/internet/ji/gz/de/zivilstands/Namensaend.html> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

- Schweizerische Eidgenossenschaft, Zivilgesetzbuch, <http://www.admin.ch/ch/d/sr/21.html> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)
- Schweizerisches Bundesgericht , <http://www.bger.ch/> (laatstelijk geraadpleegd: 30.01.2009)

Overige bronnen

Land	Datum	Stand/Uitgebracht
	Guide Pratique International de l'État Civil (www.ciec1.org)	Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht (Bergmann/Ferid)
Denemarken		31 oktober 2003
Duitsland	maart 2006	31 december 2003
Engeland	november 2007	
Frankrijk	april 2003	01 maart 2007
Noorwegen		30 november 2004
Spanje	januari 2003	29 juli 2005
Zweden		01 juli 2007
Zwitserland	maart 2002	01 april 2007

Lijst van afkortingen

BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
BGBL	Bundesgesetzblatt
BGH	Bundesgerichtshof
BVerfG	Bundesverfassungsgericht
BVerfGE	Entscheidungen des BVerfG
BVerwG	Bundesverwaltungsgericht
CC	<i>Spaanse Código Civil</i>
Cc	<i>Frans Code civil</i>
CIEC	Commission International de L'État Civil
CPR	Deens Centrale Personregister
DGNR	Dirección General de Notariado y Registros
FamNamRG	Familiennamensrechtsgesetz
FamRZ	Zeitschrift für das gesamte Familienrecht
KindRG	Kindschaftsrechtsreformgesetz
LPartG	Lebenspartnerschaftsgesetz
LRC	Ley del Registro Civil
NamÄndG	Namensänderungsgesetz
NamÄndVwV	Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NOU	Norges offentlige utredninger
RRC	Reglamento del Registro Civil
StAZ	Das Standesamt; Zeitschrift für Standesamtswesen, Familienrecht, Staatsangehörigkeitsrecht, Personenstandsrecht, internationales Privatrecht des In- und Auslands
ZGB	<i>Zwitsers Zivilgesetzbuch</i>

Schematisch overzicht

Landen	Naamrechtelijke gevolgen huwelijk/geregistreerd partnerschap	Naamskeuze bij geboorte	Conflict-oplossing	Naamseenheid binnen gezin	Naamrechtelijke gevolgen adoptie	Regels m.b.t. aantal achternamen	Voornamen	Naamswijziging
Denemarken	Geen huwelijksnaam, echtgenoten behouden hun eigen naam. Echtgenoten, langer dan 2 jaar samenwonende partner en ongehuwde ouders kunnen met instemming van de ander, elkaars namen aannemen via een verklaring: Echtgenoten en partners kunnen een uit beider namen bestaande dubbele naam aannemen of de naam van de ander als tussennaam aannemen.	Zeer grote vrijheid voor degene(n) die ouderlijke verantwoordelijkheid heeft/hebben om binnen 6 maanden na de geboorte een geslachtsnaam te kiezen voor het kind. Niet toegestaan is een naam die verward kan worden met een beschermde naam, een (deel van de) naam van onderneming of merk is, hetzelfde is of verward kan worden met de naam van een bekende kunstenaar, buitenlander of historisch figuur, een voornaam is, ongepast of aanstootgevend is.	Indien geen keus wordt gemaakt, krijgt het kind de geslachtsnaam van de moeder. Draagt deze een patronymicum of matronymicum, krijgt het kind de eerste voornaam van de moeder gevolgd door -son of -dotter.	Geen bepaling dat volle broers en zussen dezelfde naam krijgen.	Geadopteerd kind krijgt naam van adoptieouder(s). Regels die gelden voor een eigen kind zijn van overeenkomstige toepassing. Dubbele naam bestaande uit combinatie van oorspronkelijke naam en geslachtsnaam van (een van) de adoptieouder(s) ook mogelijk.	Dubbele naam toegestaan.	Elk kind dient, minimaal binnen 6 maanden na geboorte, tenminste één voornaam te krijgen. Naam moet passen bij het geslacht van het kind. Er bestaat een lijst met gangbare jongens- en meisjesnamen, wanneer gekozen wordt voor een naam die niet op die lijst voorkomt, is toestemming nodig.	Zeer ruime wijzigingsmogelijkheden.
Duitsland	Facultatief. Indien geen keus wordt gemaakt, behoudt ieder de eigen naam. Bij enkelvoudige huwelijksnaam kan degene wiens naam niet de huwelijksnaam is, zijn/haar naam toevoegen aan huwelijksnaam. Huwelijksnaam blijft behouden na echtscheiding/overlijden tenzij betrokkene aangeeft weer de eigen naam te gaan voeren.	Indien er een huwelijksnaam is, wordt dat de geslachtsnaam van elk kind. Anders kunnen ouders kiezen voor de naam van vader of moeder. Heeft slechts één ouder het ouderlijk gezag, dan krijgt het kind de naam van die ouder, tenzij die ouder kiest voor de naam van de andere ouder die daarmee moet instemmen.	Indien geen keus wordt gemaakt binnen een maand na geboorte, verleent de rechter aan een van de ouders Bestimmungsrecht, indien die daar binnen een maand geen gebruik van maakt, krijgt het kind de naam van de ouder met	Volle broers en zussen krijgen dezelfde naam.	Kind krijgt de huwelijksnaam van adoptieouder(s), echter niet een aan de huwelijksnaam toegevoegde naam. Indien geen huwelijksnaam, dan bepalen de adoptieouders de geslachtsnaam: kind heeft vanaf 5 jaar instemmingsrecht. Nieuwe naam kan in bijzondere gevallen worden toegevoegd aan de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind.	In principe geen dubbele naam, maar in elk geval nooit meer dan twee namen.	In beginsel vrij, mits in overeenstemming met geslacht van het kind en algemeen aanvaarde gebruiken en goede zeden. Uitzondering: Maria in combinatie met meerdere voornamen, wel toegestaan voor een jongen. Verboden zijn: willekeurige, aanstootgevende, onbegrijpelijke of volledig ongebruikelijke voornamen. Geen maximum gesteld.	Gebonden aan strikte regels.

Landen	Naamrechtelijke gevolgen huwelijk/geregistreerd partnerschap	Naamskeuze bij geboorte	Conflict-oplossing	Naamseenheid binnen gezin	Naamrechtelijke gevolgen adoptie	Regels m.b.t. aantal achternamen	Voornamen	Naamswijziging
Engeland	Iedereen mag zelf een naam kiezen, dus (huwelijks) partners kunnen ook kiezen voor eenzelfde naam, maar dat is geen formele huwelijksnaam.	Doorslaggevend is wie parental responsibility heeft. Gehuwde ouders hebben die meestal gezamenlijk en bepalen in dat geval ook gezamenlijk de geslachtsnaam van hun kinderen. Indien ouders ongehuwd, heeft moeder meestal parental responsibility en bepaalt dan de geslachtsnaam van haar kind, indien vader ook parental responsibility heeft, bepalen de ouders samen de naam.	Bij onenigheid tussen ouders over naamskeuze, zal de rechter na verzoek om een specifiek issue order de naam bepalen.	Geen bepaling dat volle broers en zussen dezelfde naam krijgen.	Adoptie kan gepaard gaan met naamswijziging, maar kind kan ook oorspronkelijke geslachtsnaam behouden.	Geen enkele wettelijke beperking naar aantal.	Geen enkele wettelijke beperking, noch inhoudelijk noch naar aantal. Overigens is er geen verplichting om een voornaam te kiezen!	In feite geen enkele beperking. Officiële erkenning van naamswijziging via verschillende documenten mogelijk, t.w. marriage certificate, civil partnership certificate, decree absolute certificate, death certificate, adoptive birth certificate, deed poll. Bij naamswijziging voor kinderen gelden speciale voorwaarden.
Frankrijk	Geen huwelijksnaam, echtgenoten behouden hun eigen naam. Beide echtgenoten hebben het recht de naam van de ander in het dagelijks leven te gebruiken door die achter hun eigen naam te zetten; de gehuwde vrouw heeft het recht de naam van haar man i.p.v. haar eigen naam te gebruiken. Bij echtscheiding vervalt het 'gebruiksrecht' tenzij de ander ermee instemt of indien de rechter dit toestaat i.v.m. zwaarwegend belang.	Via een gezamenlijke verklaring bij de burgerlijke stand kunnen ouders kiezen voor de naam van de vader, die van de moeder of voor beide namen. Bij ongehuwde ouders is de afstamming doorslaggevend: kind krijgt de naam van degene wiens/wier afstamming het eerst werd vastgesteld (meestal de moeder), tenzij de afstamming tegelijk is vastgesteld en de ouders via een gezamenlijke verklaring bij de burgerlijke stand kiezen voor de naam van de vader, die van de moeder of voor beide namen. Kinderen hebben het recht de geslachtsnaam te gebruiken van de ouder wiens/wier geslachtsnaam zij niet hebben gekregen.	Indien gehuwde ouders geen gezamenlijke verklaring afleggen, krijgt het kind de naam van de vader. Indien ongehuwde ouders geen gezamenlijke verklaring afleggen, krijgt het kind de naam van degene wiens/wier afstamming het eerst werd vastgesteld, dus meestal de moeder	Volle broers en zussen krijgen dezelfde naam.	Bij adoption plenière bepalen de adoptieouders de geslachtsnaam van het kind conform de regels die van toepassing zijn bij een eigen kind. Bij adoption simple wordt de oorspronkelijke naam van het kind gecombineerd met de naam van (een van) de adoptieouder(s) tenzij de rechter op verzoek van de adoptieouder(s) anders beslist.	Dubbele naam toegestaan. Bij dubbele naam van (een van) de ouders, kan slechts één van die namen worden doorgegeven.	Keuze van de voornamen inmiddels zonder veel beperkingen. Indien een voornaam, alleen of in combinatie met andere voornamen, in strijd wordt geacht met de belangen van het kind of met de rechten van derden (ter bescherming van hun familienaam) dan worden deze niet toegestaan. Zonodig geeft de rechter het kind een andere voornaam.	Zowel voornaams- als geslachtsnaamswijziging is gebonden aan stringente regels en procedures. Vereist wordt in beide gevallen een intérêt légitime, ter beoordeling van de rechter. Als zodanig komen in o.a. aanmerking: erkenning van buitenechtelijke kinderen, bespottelijke namen, voorkoming van uitstervende namen, religieuze gronden, buitenlandse klank, aantasting reputatie en na transsexualisatie. Bij voor- of geslachtsnaamswijziging voor kinderen boven 13 jaar is hun instemming vereist.

Landen	Naamrechtelijke gevolgen huwelijk/geregistreerd partnerschap	Naamskeuze bij geboorte	Conflict-oplossing	Naamseenheid binnen gezin	Naamrechtelijke gevolgen adoptie	Regels m.b.t. aantal achternamen	Voornamen	Naamswijziging
Noorwegen	Geen verplichte huwelijksnaam, echtgenoten kunnen er wel voor kiezen	Grote keuzevrijheid voor degene(n) die (ouderlijke) verantwoordelijkheid heeft/hebben om binnen 6 maanden na geboorte een geslachtsnaam te kiezen voor het kind.	Indien geen keus wordt gemaakt of de gemaakte keus niet kan worden aanvaard door de daartoe bevoegde autoriteit, krijgt het kind de geslachtsnaam van de moeder. Draagt deze een patronymicum of matronymicum, dan krijgt het de voornaam van de moeder gevolgd door geslachtsaanduiding	Geen bepaling dat volle broers en zussen dezelfde naam krijgen.	Geadopteerd kind krijgt naam van adoptieouder(s). Regels die gelden voor een eigen kind zijn van overeenkomstige toepassing. Dubbele naam bestaande uit combinatie van oorspronkelijke naam en geslachtsnaam van (een van) de adoptieouder(s) ook mogelijk.	Dubbele naam toegestaan, maar in elk geval niet meer dan twee.	Elk kind dient, minimaal binnen 6 maanden na geboorte, tenminste één voornaam te krijgen. Naam moet passen bij het geslacht van het kind.	Zeer ruime wijzigingsmogelijkheden. Restrictie tot 1 x per 10 jaar, met enkele uitzonderingen.
Spanje	Geen huwelijksnaam, echtgenoten behouden hun eigen dubbele naam. Vrouw heeft het recht om in het maatschappelijk verkeer de geslachtsnaam van haar echtgenoot te gebruiken door beide namen of de eerste naam van haar man aan die van haarzelf toe te voegen. Niet hertrouwde weduwe kan op grond van gewoonterecht de naam van overleden echtgenoot blijven gebruiken. Na een scheiding gebruikt de vrouw gewoonlijk weer haar eigen naam.	Kind van gehuwde ouders krijgt bij geboorte de eerste naam van vader, gevolgd door eerste naam van moeder, tenzij zij kiezen voor omgekeerde volgorde. Indien ouders ongehuwd maar beide bekend zijn geldt hetzelfde als bij huwelijk. Indien slechts één ouder bekend is, krijgt het kind de namen van die ouder, waarbij deze zelf de volgorde kan bepalen.	Indien geen gezamenlijke keus wordt gemaakt, dan geldt de regel dat kind de eerste naam van de vader krijgt gevolgd door de eerste naam van de moeder.	Volle broers en zussen krijgen dezelfde naam.	Kind krijgt een geslachtsnaam van de adoptieouder(s) conform de regels die van toepassing zijn bij naamskeuze voor een eigen kind. Bij adoptie door een persoon die een relatie heeft met de biologische ouder, bestaat de nieuwe geslachtsnaam uit één naam van de biologische en één geslachtsnaam van de adoptieouder.	Traditie van dubbele naam. Een kind krijgt steeds de eerste naam van elke ouder, indien slechts één ouder bekend, krijgt het kind diens beide namen.	Maximaal twee enkelvoudige of één samengestelde voornaam. Verboden zijn namen die een persoon kunnen schaden, verkortingen of verkleiningen, dezelfde voornamen als van (nog levende) broer of zus, voornamen die verwarring kunnen geven over de identiteit of sexe van de persoon.	Nauwkeurig bepaald welke wijziging op welke gronden mogelijk is en op welke wijze dat dient te gebeuren. Soms via de Burgerlijke stand, anders via de rechter, het Ministerie van justitie of een Koninklijk besluit.

Landen	Naamrechtelijke gevolgen huwelijk/ geregistreerd partnerschap	Naamskeuze bij geboorte	Conflict-oplossing	Naamseenheid binnen gezin	Naamrechtelijke gevolgen adoptie	Regels m. b. t. aantal achternamen	Voornamen	Naamswijziging
Zweden	Facultatief, indien geen keus wordt gemaakt behoudt ieder de eigen naam. Degene wiens naam niet tot huwelijksnaam is gekozen, kan de eigen naam als tussennaam voeren. Indien geen huwelijksnaam is gekozen, kan de een met toestemming van de ander, diens naam als tussennaam voeren.	Indien er een huwelijksnaam is, wordt dat de geslachtsnaam van elk kind. Anders kunnen ouders kiezen voor de naam van vader of moeder. Indien ouders ongehuwd, krijgt het kind naam van de moeder.	Indien binnen 3 maanden na de geboorte geen keus tussen vader's of moeder's naam wordt gemaakt, dan krijgt het kind de geslachtsnaam van de moeder.	Volle broers en zussen krijgen dezelfde naam.	Kind krijgt de huwelijksnaam van de adoptieouders. Indien geen huwelijksnaam, dan dezelfde naam als eventuele andere kind(eren) van de adoptieouders. Indien ook geen andere kinderen, dan kunnen ouders tijdens de adoptieprocedure naamskeuze doen, indien die keuze niet wordt gemaakt, krijgt het kind naam van de moeder of bij adoptieouders van gelijk geslacht, de naam van de oudste adoptieouder.	Geen echte dubbele namen toegestaan, tussennaam kan niet worden doorgeven.	In beginsel vrij. Kan geweigerd worden indien aanstootgevend, onaangenaamheden veroorzakend voor de drager of om andere reden kennelijk ongeschikt als voornaam.	Eenvoudig te realiseren. Naamswijziging van minderjarige heeft instemming van beide ouders of een rechterlijke beschikking dat wijziging niet in strijd is met de belangen van het kind. Er zijn regels gesteld waaraan nieuwe naam moet voldoen.
Zwitserland	Huwelijksnaam verplicht. In principe is dat de naam van de man, maar a.s. echtgenoten kunnen o.g.v. achtenswerte Gründe verzoeken de naam van de vrouw als huwelijksnaam toe te staan. Degene wiens naam niet tot huwelijksnaam is gekozen, kan via een verklaring er voor kiezen kiezen een dubbele naam te dragen t.w. de eigen naam plus de huwelijksnaam. Huwelijksnaam wordt ook na echtscheiding behouden tenzij een verklaring wordt afgelegd dat de eigen naam weer wordt aangenomen. Geregistreerde partners mogen in het maatschappelijk verkeer elkaars namen voeren en kunnen deze in hun paspoort laten vermelden (maar niet op een identiteitskaart!)	Kind krijgt de huwelijksnaam. Indien ouders ongehuwd, krijgt het kind naam van de moeder.	Ouders kunnen alleen conflict krijgen over de te kiezen huwelijksnaam, zodra zij gehuwd zijn, ligt de naam voor de kinderen vast. Indien ouders ongehuwd zijn, krijgt een kind altijd de naam van de moeder, ongeacht eventuele erkenning.	Volle broers en zussen krijgen dezelfde naam.	Kind krijgt de huwelijksnaam/ geslachtsnaam van de adoptieouder(s).	Voor zover dubbele namen toegestaan is (bijvoorbeeld tengevolge van een combinatie van huwelijksnaam en eigen geslachtsnaam) kan altijd slecht één naam van die dubbele naam worden doorgegeven aan de kinderen. Ook indien iemand een dubbele naam heeft, kan slechts één daarvan naast een nieuwe huwelijksnaam worden gevoerd.	In beginsel helemaal vrij. Voornaam kan alleen geweigerd worden indien deze kennelijk in strijd is met de belangen van het kind.	Naamswijziging is een kantonnale aangelegenheid.

